ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლიტერატურული საქართველო

ლიტერატურული საქართველო * LITERATURULI SAQARTVELO * ЛИТЕРАТУРУЛИ САКАРТВЕЛО

4 ოქტომბერი 2024წ. №13 (4091) გამოცემის 93-ე წელი ფასი 2 ლარი

ვანო ჩხიკვაძე
ივნისი

გადის ივნისი –
ეს ნელნადიც
მნიფე თავთავებს დახრის მინამდე.

აუჯანყდება გული საგულეს,
ჩამოლეწინთილი მზის წამნამიდან –
მე რომ მიყვარდა,
ის გაზაფხული,
თუკი ნავიდა,
ვისთან ნავიდა?

ვისაც ეგონა, დრო შეაჩერა,
ვინც იფქნავა ილბლის ულაყით,
ადრე თუ გვიან,
დრომ შეაჩვენა –
მკერდზე ამოსდის ბალახ-ბუალახი.

ზოგს ქალამანი და რკინის ჯოხი,
ზოგს ტახტრევანი ერგო მორთული,
გრძელდება ნუთისოფელის დღიდ
უცხო ფუსფუსით და ჩიქორთულით.

ვისაც კერპად ჰყავს კუჭის ხატება,
სულ მშვენიერი უდგას ამინდი –

▶▶ დასასრული 30-10 გვ.

საგურამოს ლაურეატები

2024 წლის 12 სექტემბერს, ილია ჭავჭავაძის ხსენების დღეს, საგურამოს ილია ჭავჭავაძის სახელმწიფო სახლ-მუზეუმში გამოცხადდა ლიტერატურული პრემია „საგურამოს“ ახალი ლაურეატების ვინაობა. ესენი არიან:

პროზა: **მიხო ოსულიშვილი**
პოეზია: **თამაზ ბარნაძე**
კრიტიკა: **გიორგი ხორბალაძე**
თარგმანი: **ლანა ლოლობერიძე**
მეცნიერება: **ელგუჯა ხინთიბიძე, ვახტანგ გურული**

ხელოვნება: **ნინო ჩაკვეტაძე** (ხატვარი)

ილია ჭავჭავაძის მეფალი „მარად და ყველგან, საქართველოვ, მე ვარ მენთანა“: **მზექალა მანიე.**

კონკურსის გამარჯვებულებს პრემიები გადაეცემათ აპა წლის 8 ნოემბერს, ილია ჭავჭავაძის დაბადების 187-ე წლისთავის აღსანიშნავ ზეიმზე.

რაფიელ ერისთავი -200

ლექსად ქცეული ავზორი

რა თქმა უნდა. სრულიად მართალი ბრძანდებით, –

„სამშობლო ხევსურისა!

ეს ლექსი იმდენად გახმაურდა, რომ ავტორის გვარ-სახელი და ვინაობაც კი გადადგარა – ნაცვლად იმისა, რომ ეთქვათ, რაფიელ ერისთავიო, ამბობდნენ, „სამშობლო ხევსურისას“ ავტორიო; და კიდევ: „სამშობლო ხევსურისას“ ავტორს უთქვამსო; „სამშობლო ხევსურისას“ ავტორს დაუნერიაო; „სამშობლო ხევსურისას“ ავტორს შემოუთვლიაო...

ბევრი თაყვანისმცემელი, ბევრი მეხოტბე, ბევრი მიმბაძველი გამოუჩნდა. რატომაც არა. უცნაური ამაში რა უნდა ყოფილიყო, მაშინ, როდესაც მის გაელენას თვით ეიგა-ფშაველსაც კი აღიარებდა.

ის მარტო ლიტერატურაში არ იყო მისაბაძი მაგალითი – მას მთელი კულტურული საზოგადოება მიაგებდა პატივს, როგორც მაღალზნეობრივ, მართალ, ქმედით, საქვეყნო ადამიანს...

რაფიელ ერისთავი დაიბადა 1824 წლის 21 აპრილს სოფელ ქვემოჭალაში (ახლანდელი კასპის მუნიციპალიტეტი). ბავშვობა თელავის მაზრის სოფელ ქისტაურში გაატარა. სწავლობდა თელავის სამაზრო სასწავლებელში, შუამთის მონასტერში, თბილისის გიმნაზიაში. სიცოცხლის ბოლომდე მუშაობდა მოხელედ სხვადასხვა სახელმწიფო დაწესებულებაში, თუმცა ლიტერატურასთან კავშირი არასოდეს გაუწყვეტია. იყო დრამატურგი, მთარგმნელი, პუბლიცისტი, ეთნოგრაფი, ისტორიკოსი, იურისტი და, რაღა თქმა უნდა, პოეტი.

მეტად სუფთა, ალალი გულის პატრონი იყო და, როგორც ხდება ხოლმე, მისი პატიოსნებით სხვები სარგებლობდნენ, თვითონ კი გაბნილებული რჩებოდა. აი, ერთი მაგალითი: 1888 წელს თბილისში, პუშკინის ქუჩაზე, დღესაც გახსნა, იფიქრა, გავყიდი ჩემი ენაბების ღვინოს და გაჭირვებიდან ამოვალო. დაეხმია მუშტარი, მაგრამ რად გინდა, ყველას ნისიად მიჰქონდა ქისტაურის საუკეთესო ღვინო. ერთი თვის თავზე გაკოტრდა, ვალები დიდო და დღესაც დახურა. ქართველი კაცისთვის ვაჭრობა ღმერთს არ დაუნესებიაო. – თავს ამ სიტყვებითღა ინუგეშებდა.

1895 წლის ოქტომბერში მოღვაწეობის 50 წლის იუბილეე გადაუხადეს. ეს იყო დიდი ზეიმი, რომელიც ქართველებმა ეროვნულ დღესასწაულად გადაქციეს..

გარდაიცვალა 1901 წლის 19 თებერვალს. დაკრძალულია თელავის ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ მუზეუმის ეზოში.

„თავადი რაფიელ ერისთავი სნორედ ერთი უბედნიერესი იყო ჩვენს მწერალთაგან. სიცოცხლეშიეე ეღირსა მის მოღვაწეობას დიადი დაფასება სამშობლოსაგან“. – წერდა კრიტიკოსი კიტა აბაშიძე.

ახალი წიგნები
ყოველისშეეძლე ქალა

მ. დიაკონიძის წერილი
გვ. 3

კრიტიკა
აკა მორჩილაძის ახალი

მარინე ტურავა
გვ. 4-16

პროზა
ილია გველესიანი

ღვთეებები ჩაკარგული დღეები
გვ. 8-9

შალვა კარმელი
მისი პოეზიის საიუბილეო - პორტრეტი

ჟაკლინ სირაძე
გვ. 12

პეტერ პანდკე
მოთხრობა დედაზე

რეზო ზეინაბიშვილი
გვ. 15

ᲙᲝᲜᲙᲣᲠᲡᲘ: "ᲘᲚᲘᲐ — ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲠᲝᲕᲔ ᲞᲝᲔᲖᲘᲐᲨᲘ"

12 სექტემბერს, „ილია ჭავჭავაძის საქველმოქმედო ფონდისა“ და საზოგადოებრივი გაერთიანება „ეროვნული იმპერატორიის“ თაოსნობით, მეთეორამეტე წელია ხორცეიდლება ილია ჭავჭავაძის მკვლელობის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებათა ციკლი „დღე როცა ვერ მოპკლეს ილია“. ამ პროექტის ინიციატიას 2014 წელს ჩაეყარა საფუძველი, ხოლო კრსებობის მეორე ათწლეული განახლებული ფორმატითა და ღონისძიებებით დაინყო.

„ილია ჭავჭავაძის საქველმოქმედო ფონდსა“ ნელს, 4 ივლისს გამოაცხადა ლიტერატურული კონკურსი „ილია თანამედროვე პოეზიაში“, რომელიც ილია ჭავჭავაძის შესახებ ახალი პოეტური ნაწარმოებების შექმნას ითვალისწინებდა და საკონკურსო ნამუშევრების მიღება ნარმოებდა 30 აგვისტოს ჩათვლით. კონკურსის მიზანი იყო: „ილიას ფენომენის/არსისა და იდეის აქტუალიზაცია სალიტერატურო და საჯარო სივრცეში;– ილია ჭავჭავაძის პერსონისა და მოღვაწეობის გააზრება და გადაადგზრება პოლიტკონოტეტურის გარეშე, თანამედროვე კონტექსტში, ერთიანი ეროვნული და ევროპული პერსპექტივიდან გამომდინარე; – ილიას შესახებ ახალი ლიტერატურული/პოეტური ნიმუშების შექმნა და პოპულარიზაცია. ნებისმიერი თაობის ავტორს შეეძლო ნარმოედგინა ილიას შესახებ, ან ილიას თემაზე შექმნილი ახალი, ან აქამდე გამოუქვეყნებელი პოეტური ნაშუშევარი.

ლიტერატურული კონკურსის „ილია თანამედროვე პოეზიაში“ – დაჯილდოების ცერემონია, 12 სექტემბერს, თბილისში, „რუსთაველის გამზრზე, ილიას და აკაკის ძეგლის წინ გაიმართა. პროექტის ნლეგანდელი მხარდამჭერი იყო ქალაქ თბილისის მერია.

კონკურსში მონაწილეობა მიიღო 68 ავტორმა, რომლებმაც ნარმოადგინეს ჯამში 89 საკონკურსო ნამუშევარი. გამარჯვებულები შეარჩია კუალტორისა და ლიტერატურის სფერის ხუთი ნარმომადგენლით და კოორდინატორმა ეკატერინა ფოლმენ, რომლის შემადგენლობაში შედიოდნენ: ფილოლოგიის დოქტორი, ლექციმცოდნე და ეროტიკოსი თამარ ლინორია, მწერალი და ესეისტი როსტამ ჩხეიდე, მწერალი და პოეტი გიორგი კეკელიძე, რეჟისორი და დრამატურგი გიორგი სავანელი, ფილოსოფოსი, თეოლოგი და კულტუროლოგი მერაბ ღაღნიძე.

კონკურსის „ილია თანამედროვე პოეზიაში“ გამარჯვებულები, ილიაზე საუკეთესო ლექსების შექმნისთვის გახდნენ: პოეტები ია ორიგინალური გააზრებისთვის დიპლომები მიენიჭათ – დავით შემოქმედელელ ლექსისათვის „ილიას მონოლოგი“ და გიგა გოგსაძეს მინი-პოემისთვის „გიგლას ალაარბი“. ხოლო, პოეტი ბათუ დანელია ლექსისათვის „ილია დღეს“, დაჯილდოდა ფიფრის სპეციალური დიპლომით ილიას პოეტური ტრადიციის გაგრძელებისათვის, – რომელსაც ოფიციალური დიპლომი და 500-ლარიანი ფულადი პრემია გადაეცა.

ილიას მკვლელობის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიების ფარგლებში, ასევე შედგა „ილია ჭავჭავაძის საქველმოქმედო ფონდის“ ყოველწლიური ჯილდოს „საზოგადოების განვითარებისათვის განეული განსაკუთრებული ღვაწლისათვის“ ილია ჭავჭავაძის ეროვნული პრემიის“ გადაეცემის ცერემონია. აღნიშნული ჯილდო, სამ ნლეებში მინიჭებული აქვთ – კათოლიკოს-პატრიარქ ილია მეორეს, მწერალ რისტამ ჩხეიდეს, „საპჭოთა წარსულის კვლევის ლაბორატორიის“, ილიაო და ნინო სუხიშვილეს, საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას, მეცნიერ ზურაბ კიკნაძეს და ნანეკრად ოკუპირებული სოფელ ხურვალეთის ნიბაკოფიფლიბილი მეცხონეტედ ცქეული ეთერ ვანიშვილს. ნელს კი „ილია ჭავჭავაძის ეროვნული პრემიით“ დაჯილდოდეს ზემო ნიქოზის წმინდა ალექსანდრე ოქროპირიძის სახელობის ხელოვნების სკოლა, საოუუაკეო სახზურისპრა მხარეში ახალგაზრდობის ადგილზე დამაგრების, რეგიონში საგიმნაზიოლესო საქმის და ხელოვნების განვითარების, საერთაშორისო კულტურული ურთიერთობების და ცხინვალის რეგიონთან კულტურათაშორისი დიალოგის საქმეში გამორჩეული საქმიანობისათვის.

პროექტი კი, 12 სექტემბერს დაინყო უცვლელი აქტიურობით – ფეხით მსვლელობის სონის ტკბრიდან მთაწმინდის პანთეონამდე. ორგანიზატორებმა, მოხალისეებმა და სონის ტკბრის სტრატონსნებმა სიმბოლურად, კმაპანიური ხასიათის მსვლელობით ფეხით გაიარეს ის გზა, რა გზითაც ილიას ცხეფარი უკანასკნელ გზაზე გაიცალა ქართველთამან.

ია ხასაია

ბათუ დანელია

ჯემალ ინჯია

გია ხოფერია

დავით შემოქმედელი

გიგა გოგსაძე

"ᲓᲘᲚᲐ" №5-6

2 + 2 =... ვაკა ქუთხუთის მიერ დახატულ გარკვანზე ოთხი ფიგურაა გამოსახული: ორი ბაჭია და ორიც ფრონველი... თუმცა გამოანგარიშება მობილურითაც შეიძლება.

ლირიკულ-პაროროვანი გვერდებია – დალი მაზმანეფილს, ლალი ლაჭავას, ლალი ჯაფარაშვილს, მაია კარსელს, ლია კობალაძის, ფიქრია ჩხიტუნიძის, მზია მეტერიშვილისა და ნუგზარ გიგაურის ლექსები; მაია დიკანონიძს, ნინო მზესელის, ზეინაბ ძიძიშვილისა და თინა ლომთაძის მოთხრობები;

ნესტანა კუპარაკის სათამაშოები – „დამალული ხმოვნები“ და „ეიცირორების ოჯახი“, კოჭლმაჯამა და მისარიმეზი, გასაფერადებელი გვერდი და კომისარ თანდილას საქმე №120/2;

გიორგი ჩაჩანიძის, მალხაზ კუხაშვილისა და ნუგზარ გიგაურის ნახატები.

ერთი სიტყვით, ბაეშვები არ მოიწყენენ.

15 ოქტომბერს, 15 საათზე, მნერალთა სახლში (მარაბლის, №13) გაიმართება საყოველთაო ნაკითხულს რაღაც გასაკაკუორებული ხიბლი ჰქონდა.

მანვილო ჟურნალ დილის“ რედაქციის შეხვედრა ქართველ მნერლებთან და ჟურნალის ახალი (№5-6) ნომრის წარდგინება.

დასნრება თავისუფალია.
გთხოვთ, გეეწვიოთ.

ᲓᲘᲒᲝ ᲨᲕᲔᲚᲘᲫᲘ

ᲰᲐᲐᲢᲐ ᲒᲘᲠᲒᲐᲘᲐᲡ ᲬᲚᲝᲕᲜᲘᲡᲐᲓᲛᲘ

სამწუხაროა, რომ ბაგმან ᲰᲐᲐᲢᲐ გერგაიას შესახებ, როგორც ნარსულზე, მოგონებების ენით ეისაუბრთ, მაშინ, როცა მას ჯერ კიდეე ბეერი რაჰ უნდა გაეკეთებინა. როცა მას ბეერი ჩანაფიქრი და გეგმები ჰქონდა, რომელთა შესახებ ბეერს საუბრობდა.

ᲰᲐᲐᲢᲐᲐ ახალგაზრდობიდან ეიცნობდი, როგორც ქეეყნის მთავარი უნივერსიტეტის ისტორიკოს სტუდენტს. მის სადიპლომო ნაშრომს კარგი ხანს ატრიალებდნენ ხელიდან ხელში პროფესორ-მასნავლებლები, რადგან ნაკითხულს რაღაც გასაკაკუორებული ხიბლი ჰქონდა.

ეს ხიბლი ბეერად უფრო ძალუმად გამოჩნდა ᲰᲐᲐᲢᲐ გერგაიას დისერტაციის დაცვის დროს, 2005 ნელს, ისევ უნივერსიტეტში. ნაშრომის თემა იყო ქართული ანარეზში. სხვანაირად არც შეიძლებოდა – ანარეზზი ხომ უპირველესად თავისუფლების იდეა და ᲰᲐᲐᲢᲐ გერგაია თაყვანს სცემდა თავისუფლებას. მის დისერტაციაასაც დიდხანს აბრიალებდნენ ხელიდან ხელში, სადისერტაციო საბჭოს ნევრი პროფესორები: მარიამ ლორთქიფანიძე, რონინ მეტრეველი, ნათელა ვაჩნაძე, გივი ჯაბშარია და.სხვანი.

რადგან, ჯერ კიდეე მაშინ, გარდა საისტორო-სამეცნიერო სიახლისა, ᲰᲐᲐᲢᲐᲐ ნაშრომი გაჯერებული იყო ფილოსოფიური კატეგორიებით, ხედვებით, სილრმეებით.

მას კიდეე ბეერი ნარმატება ელოდა ნინ...

ამიტომ მიჭირს მასზე საუბარი წარსულ დროში.

ღმერთმა უსტინოს მის ნათელ სულს.

"ᲝᲚᲘᲔ" №4

გამოვიდა ლიტერატურულ ჟურნალ „ოლეს“ IV ნომერი.

ჟურნალი იხსნება ავთანდილ არაბულის წერილით „ბედი და ბედისწერა“, რომელშიც მიმოხილულია რეზო ადამიას ახლახან შექმნილი ზოთა რუსთაველის პორტრეტები.

გურამ რჩეულიშვილის 90 ნლის იუბილეს ეხმაურება რონინ ჭიკაძის ნერილი „ბედისწერა გურამ რჩეულიშვილის ბობოქარი ცხოვრებისა“.

რუბრიკაში „ᲗᲐᲢᲠᲣᲚᲘ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲐ“ იბეჭდება ელგუჯა ციგრაშვილის, ეაკო ორმოცაძის, თეა ყაენელიშვილის და კარლო ქართველიშვილის ლექსები; ზაირა მინდელისა და მარიამ ძამუკაშვილის მოთხრობები.

რუბრიკაში „სახალხო მთქმელი“ ქეეყნდება ფირუზ კოჭლამაზაშვილის ლექსები

„ბაეშვებისთვის საკითხავის“ რუბრიკაში ნაკეთხავთ მარიამ კოზმანიშვილის საბაეშვო ლექსებს.

„თარგმანის“ რუბრიკაში გაეცნობით გალინა ბერანოვსკაიას მოთხრობას.

რუბრიკაში „ავადი კეთილი“ იბეჭდება მარინე გოგბაიძის „ერთი მნიშვნელოვანი ეპოქა.

ზაალ ბოტკოეელი ნარმოგიდგენთ როლანდ გიორგაძის ახალ ნიგს „ტილოზე ამოქარგული ბზე“.

რუბრიკაში „საქართველოს სინმინდეები“ ნაეკითხავთ გივი ჩილვინაძის „ჯუარ-ჭის მონასტერი და მრავალძლიერ ეკლესია“.

„ᲙᲠᲘᲢᲘᲙᲐ-ᲨᲣᲐᲚᲔᲪᲘᲚᲘᲙᲘᲡᲘ“ რუბრიკაში ქვეეყნდება ლია ნადირაშვილის, ნანა რჩეულიშვილის და ნუნუ ძამუკაშვილის ნერილები.

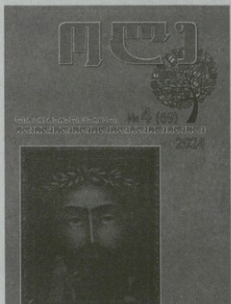

ჟურნალის პირველ გვერდზე დაბეჭდილია ზოთა რუსთაველის პორტრეტი. მხატვარი რეზო ადამია.

ჟურნალი გამოიცემა თელეკის მუნიციპალიტეტის მერიის (მერი ბატონი ლევან ანდრიაშვილი), თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს (თავეჯდომარე ბატონი თენგიზ მთვარელიშვილი) მხარდაჭერით.

ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲛᲐᲠᲯᲐᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ

ᲧᲝᲕᲚᲘᲡᲨᲔᲛᲫᲚᲔ ᲥᲐᲚᲐ

ᲒᲐᲘᲐ ᲦᲘᲐᲙᲝᲜᲘᲫᲔ

ᲛᲝᲛᲐᲖᲔ ᲠᲘᲩᲐᲠᲓᲘᲐ

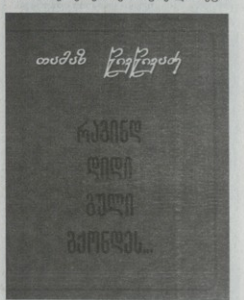

დღეს დიდ ადამიანზე მინდა ვისაუბრო. ეს ადამიანი თამაზ ნიგნივაძეა, მწერალი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, არაჩვეულებრივი ადამიანი. იგი შეუფრეკელი იყო სამშობლოს მტრებთან ბრძოლაში, მისი კალამი ისე ყრიდა, როგორც ალმასი, მისი სიტყვა ტკივნი იყო, რომელიც შიგ გულში ხვდებოდა სამშობლოს მოღალატეში. მისი სინდისი სუფთა იყო, ენნაიდან სიცოცხლის ბოლომდე არ დაუტყვიენია ბრძოლის ველი. ის ერის სინდისი იყო, რომელიც მუდამ შეახსენებდა ქართველებს, როგორ ემოქმედათ, როგორ ეცხოვრათ, რომ ამქვეყნად მათზე კაცური სიტყვა დარჩენილიყო. თვითონაც ასე იცხოვრა და იმავეს უორჩედა სხვებსაც.

თამაზ ნიგნივაძის ნიგნი „რაგინდ დიდი გული გქონდეს" ჩემი სამაგიერო ნიგნია. მრავალჯერ გადაეკითხე. ავტორი თავის პუბლიცისტურ პროზაში შესანიშნავად იყენებს ირონიას, არ ერიდება არც მნვავე კრიტიკას და არც სახალისო ოვმორს, რათა უფრო მხიარული განწყობით გავიაროთ ის ცხოვრებისეული ლაბირინთები, რომელსაც ის გადიოდა, რათა შევიხედოთ თითოეულ კუთხე-კუნქულში, რომელიც დდფარული იყო ჩვენთვის, მაგრამ არა ბატონ თამაზისთვის. ზშირად მათში სახალისოა არაფერი იყო, მაგრამ ეს ლიტერატურული ხერხი, რომელსაც ბატონი თამაზი იყენებს, ადამიანს არ თრგუნავს, იგი მზადაა ავტორთან ერთად იაროს და განიცადოს ის, რასაც ავტორი განიცდიდა, იმსჯელოს და გამოიტანოს სათანადო დასკვნები.

ნიგნი იწყება დედისადმი მიწერილი წერილებით და აქ ჩვენ სასნაულის მომმენი ვხდებით. კრიბერული სიტყვის დიდოსტატი, კაცი ბუმბერაზი, გიგანტი სრულიად უსუფერო ხდება დედის წინაშე. ის, როგორც ბავშვი, შესტირის სამყაროს, დედა დაუბრენის, მაგრამ რადგან იცის, რომ ეს შეუძლებელია, მზადაა, თვითონ გადადგას იმქვეყნიური სამყაროსკენ ნაბიჯი დედასთან შესახვედრად. წერილში „სადა ხარ, დე-დაა!.." იგი წერს:

„ეხეკ ნამდვილად ვიცი, მონატრებულ დედასთან შეხვედრას, ჩემი სიკვდილის გარდა, აღარაფერი უშველის!

მე ამისთვისაც მზად ვარ, უფალო, და ახლა მხოლოდ მიქელ-გაბრიელის გამოძახებას ველოდები!"

რა გულსაკლავია შვილის ძახილი „სადა ხარ, დედ-დაა!.." როცა ირგვლივ დამუნჯებულა არე-მარე, შენ კი, ავტორო, „ლობეს მომდგარი ბიჭივით ხმამაღალ" გინდა რომ იყვირო, მაგრამ, სამწუხაროდ, დედას აღარ ესმის თქვენი ხმა, „დედა კი არ დაყრუდა, თვითონ სამარის მინა და სამარის ქვაა ასეთი უგრძნობის!.."

წერილების კითხვისას მაყვალა მრეულიშვილის, ჩვენი დიდებული საბაეშვო მწერლის ლექსი „ხელისგულზე" გამახსენდა:

ᲛᲔ ᲛᲐᲩᲕᲘᲓ ᲛᲗᲐ ᲓᲐ ᲛᲝᲒᲐᲠᲘ,
ᲒᲐᲜᲘᲚᲘᲕᲘᲗ ᲛᲔ ᲨᲔᲓᲐ
ᲡᲣᲚᲘ ᲐᲯᲐᲜᲨᲘ ᲓᲐᲛᲘᲯᲐᲠᲘ,
ᲡᲐᲣᲯᲐᲠᲘᲡᲐᲜ ᲨᲔᲓᲐ.
ᲯᲐᲜᲐ, ᲬᲧᲐᲠᲝ, ᲛᲣᲠᲯᲘᲐ ᲛᲗᲣᲜ, –
ᲠᲝᲚᲐᲕᲘᲗ ᲨᲔᲜᲘᲡᲐᲛᲔᲑᲘᲡᲐᲜ,
ᲗᲛᲣᲚ ᲡᲐᲛᲨᲝᲚᲛᲔᲑᲘᲡᲐᲜ ᲛᲝᲛᲘᲫᲚᲔᲕᲘᲡᲐᲜ,
ᲡᲐᲣᲯᲐᲠᲘᲡᲐᲜ ᲓᲔᲓᲐᲯ!

ᲛᲜᲔᲚᲘᲐ ᲓᲔᲓᲐᲡᲗᲐᲜ ᲒᲐᲜᲨᲠᲗᲐᲖᲔ, ᲨᲣᲒᲠᲔᲑᲔᲓ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲘ ᲩᲗᲣᲚᲘ ᲘᲧᲝ ᲨᲔᲡᲐᲫᲚᲔᲑᲚᲐᲓ ᲐᲠᲐᲤᲠᲘᲡ ᲗᲥᲕᲘᲡ

აკა მორჩილაძე ერთ-ერთი პირველია იმ ცნობილ მწერლებს შორის, რომელთაც თვისაც მაღალი ლიტერატურა, თავისი დიადი ჩანაფიქრებითა და მაღალი სტილით, „მოკვდა". ის ლიტერატურას სრულმასშტაბიანად, არასახელმწიფოებრივად, არაიდეოლოგიურ ფუნქციებს აკისრებს და ნერს, როგორც თანამედროვე ეეროპული თუ ამერიკული ბესტსელერების ავტორი. არ ვიცი, კარგა ეს თუ ცუდი, არ ვიცი, ქართული ლიტერატურის ტრადიციების გაგრძელებაა თუ არა, არც ის ვიცი, როგორ უნდა ნერდეს დღეს ქართველი მწერალი, მაგრამ ფაქტია, რომ აკა მორჩილაძე ერთ-ერთი ყველაზე გაფლენანი ავტორია თანამედროვე საქართველოსი და ამას უფბაროდ ახერხებს. ინტელექტუალისათვის დამახასიათებელი მსუბუქი ირონია, მოფლენებსაგან, სამშობლოსაგან ფიზიკური დისტანცირებაც კი, ხელს უწყობს მწერლის ერთგგვარი იდუმალი იმიჯის შექმნას, რაც

ნიჭზე არნაკლებ საჭირო. აკა მორჩილაძეს არსადროს აკიცდება ლიტერატურის მთავარი დანიშნულება - მკითხველის გართობა, რეალაქირება, უფრო მეტიც, მისი ჩართულობის ხარისხის გაზრდა, თანამონაწილეობაც კი. სუგეესტიისაკენ საკმაოდ შორსაა, მწერლობასაც როგორც ჩვეულებრივ პროფესიას ისე უდგება. „დიდი მწერლების შესახებ თუ ნაკითხავ, დილით ადრე უნდა ადგე და დაიწყო წერა, ერთი 6 საათი მიინეკ უნდა იმუშაო. როგორც ეეროპის სამუშაო დღეა, დაანლილებთ ისე. მე ასე არ გამომდის, ხშირად მეგსაც ვმუშაობ. როცა სცენარებს ვწერ, ან მაშინ ლამეებსაც ვათენებ. ყოფილა შემთხვევა, როცა ერთდროულად ვმუშაობ ორ ნაწარმოებზე. ეს ძირითადად მაშინ, როცა შეკეთებთ მინეეს წერა, სამსაზურიოთიოა". ამავე ინტერვიუში აღიარებს: „ჩვენნაირად რომანებს მსოფლიოში არაკინ ნერს, სულ სხვანაირად ეწერთ, მეტი თავისუფლება გვაქვს წერის დროს. იქ ამდენი ფუფუნება არ აქვთ, უფრო ზუსტია ხოლმე ყველაფერი."

აკა მორჩილაძის რომანი „ობმლე" 2011 ნელს გამოსცა „ბაკურ სულაკაურის გამომეცმლობამ." სხვა რომანებისგან განსხვავებული სათაურით (უცხოური, საგარაუფდა, ფრანგული დანერილობით), ამბით, პერსონაჟით, სათქმელით „ობმლე", ნამდვილად, დამთანხმრიგებელი ნაწარმოებია. სხვა რომანების მსგავსად, საკმაოდ კარგად იკითხება. ავტორი რომ საუკეთესო მთხრობელია, არავისთვის არ აჩრის სიახლე.

სწორად შერჩეულ ბუნდოვანებაშეპარულ სათაურს, ასევე ბუნდოვანი, მე ვიტყოდი, გაუგებარი ეკიგრაფი უძღვის, ფრაგმენტები მხატვრული ფილმდან „ეშეანიშნავი შეიდეული" – რობერტისა და ჰენრის დიალოგი. ვერც კითხვის დასრულების შემდეგ, ვერც მეორედ ნაკითხვისას ბინი მხატვრული ფუნქცია ბოლოშდე ვერ გავიგე. ნიგნი ძალდაუტანებლადაც, ბანალურად ინყება, რაც ახასიათებს თანამედროვე ლიტერატურას, მათ შორის, აკა მორჩილაძის რომანს-ტაკასაც. აქ ვერ შეხვდებით დიდი ეპოსების მსგავს დრამატულ პრელუდიებსა და ეკსკურსებს, რაც ქკოთხელთა მოლოდინს, ეზიაროს რაღაც დიადს, მინიმუმამდე აძცირებს. მთხრობელი/ნარატორი პერსონაჟია, რომელიც პირველ პირში ჰყვება საკუთარ თავგადასავალს და კიდევ უფრო უახლოვდება მკითხველს. აკა მორჩილაძის მხატვრული კონცეფცია, ძირითადად, თავისუფალ ასოციაციებს ემყარება, აქ ნაკლებად არის ლოგიკური კავშირები, რასაც მიჩვეთია ტრადიციულ ტექსტებზე აღზრდილი მკითხველი. დუბროვნიკელი ტაქსისტის რუსული ფრაზა იმის შესახებ, რომ „ოუგოსლავია „ამეტარა ამერიკაა", რამდენჯერმე მეორდება ტექსტში, მიზეზშედგომბრივი კავშირები, დეტერმინულობა, ნინასნარი გათვლა „ობოლეს" გამოარჩევს სხვა რომანებისაგან.

დასანყისში ირაკლი ნიპილიტაფ, ერთ-ერთი უმთავრესი სათქმელი ისიცაა, რომ ირაკლისაირ, ერთი შეხედვით, გულგრძელ, დინჯსს მიდევნებულ ადამიანშიც კი, რომლისთვისაც ჰაპისკენ სახლში დამოუკიდებლად ჩასვლა და მოძველებული სახურავის შეკეთებაც კი ძნელია, გენეტიკურ კოდი მაინც ძალიან ძლიერია. მოუხდადად იმისა, რომ ნინაპართა სიმხნეკე დაუკარგავს, მფრის დანახვა პერსონაჟის გადასხვაფერებას ინვევს. XX-XXI საუკუნეების მოდერნ ნარატივი დიდი ეპოქების, გმირობების აღსასრულის შესახებ აკა მორჩილაძის რომანისგანაცაში, მათ შორის, „ობოლეშიც," აქტუალურია. ჰომერისის ოდისეესით შთაგონებული ჯოიოს ულისე–ერიკ ემანუელ მმიდის ულისე ბალდადიდან პერსონალურ ღირებულებათა დეევალუაციის საუკეთესო, ლამის კლასიკური სქემაა და მას ვერც ერთი მეტ-ნაკლებად მნიშვნელოვანი მწერალი ვერ გაექცევა.

ᲒᲐᲠᲘᲜᲔ ᲒᲣᲠᲯᲐ

ნაციონალური ნარაზმი

აკა მორჩილაძის obOle

ქართველი კაცებისთვის დამახასიათებელი ინფანტილურობით წარმოგვიდგება. უეცრებსილის გადალახვის შემდეგ თითქოს სხვანირად ინყებს ფიქრს, სუნთქვას მფრის ციხისთავეების შთამმავალი, თითქოს ყველი ნინაპარი ერთბაშად ღიეთქმებს და ცოცხლდება მასში. ქეელი, საგვარეულო სახლი კიდევ უფრო ამძაფრებს ამ ბეგრძნებებს.

ფრანგები ერთმანეთისაგან მოჯნაგეს ისტორიასა და მახსოვრობას/მეხსიერებას, პირველი ნიგნებში ინახება, მეორე ცოცხალ ხსოვნას ემყარება. ამ ნიგნში ორივეა – ისტორიაც და მეხსიერებაც. ირაკლი ისე იხსენებს უძველეს ამბებს, როგორც მეხსიერების სალარაში შენახულს, გადახარშულ-გადამშვეებულს. ბავშვობიდან ნანახი და მოსმენილი ერთბაშად ამოგრიგიდება მის გონებაში. ძველი საგვარეულო სახლი მოგონებების სკივრად იქცევა. მოქმედება დასაალეთ საქართველოში, ლეჩხუმში მიმდინარეობს, მფრის ციხეც აქ არის და მაქსიმუმ აღმსარებლის საფლავიც. ლეჩხუმი ძალიან ძლიერია, ერი მხრივ, სვანეთის, მეორე მხრივ კი, იმერეთის ზეგავლენა. ქართული ლიტერატურის რუკაზე კიდევ ერთი ტოპოსი, ლოკალი მოინიშნა, დამახასიათებელი მეტყველებითა და ხასიათებით, ყოფით, დეტალებით. რომანში მოქმედების ადგილი მკვეთრად ტოპონიმზეტყველი, ფრო კ განსაზღვრელია. ეს დეტალიც ზრდის ადგილად აღქმით მიღებულ სიამოვნებას.

ნიგნში ნაკლებადაა პოსტმოდერნიზმისთვის დამახასიათებელი ინტერტექსტუალობა, თუმცა მინიშნებები და გადაძახილები სხვა ტექსტებთან მაინც აქტუალური. „ახლა თავიდან ვწყდი მოვეკე, რომ გიგიოთ. იმიტომ, რომ ქართველი ვარ და ქართველმა ნარსულის ამბები თუ არ გადმოალაგა, დღევანდელისას რას ამბობს, ვერ გაუგებ". ირაკლიც თავისი დიდი ოჯახის თავგადასავალს ინყებს ხსენებით ბაბუამისის მამის, ტიმოთესი, რომელიც „ერთ რამ კარგი „ბარაქტერი" იყო". მარკესისაგან განსხვავებით, არ აქვს გამიზნული ეპიკური სახეების დახატვა, მაგრამ მისი ტიმოთე სწორედ ასეთია. მისგან ინყება მფრისციხეელთა საგას აღნერა, რაც XX საუკუნის საქართველოს ისტორიას გამოსდგეს. პერსონაჟთა ცხოვრები ეა მორჩილაძე გასული ასნლეულის ყველა მნიშვნელოვან მოვლენას ეხმიანება, „ობოლეში" ადამიანთა ბედისწერას ეპოქის ქარტეხილები განსაზღვრავს, საბედისწერო მეოცე საუკუნის, რომლის მხატვრული რეფლექსიაცაა რუმანი.

ირაკლი ტიმოთეს აჩრდილიაა, მისი ერთგვარი პაროდია. ტიმოთე ნამდვილი მფრისციხელი იყო, უმძიმეს ნლებში ფრთელეს გადანყვეტილებებს იღებდა და მოვლენების ეპიცენტრში იყო, მხოლოდ დიდ ოჯახს კი არა, საქვეყნო საქმეებსაც ვალეოდა და ციხესიმაგრედ ქცეულ სახლში მამულის მომვლელად, ბატონ/პატრონად რჩებოდა. ტიმოთე განსაზღვრავდა, ვინ უნდა შეეფარებინა, ვის დახმარებოდა და ვის მებრძოლებოდა, ვინ მბერი იყო და ვინ – მოყვარე.

შემთხვევითი არ უნდა იყოს ტიმოთეს მწერლური ნიჭის ზაზგასმაც: „ხმირად დლეფრანა და მოგონებებსაც რამდენიმე პირად და რამდენიმე რეკუფლი ნერდა", ჩანაწერები მთელ სანათესაოშია მიმოფანტული. ირაკლიმაც აქაური ამბების უმრავლესობა მონათხრობით კი არა, სწორედ ტიმოთეს რეკუფლებში ამოკითხულიდან იცის. ნაწერების უმრავლესობა მას აქვს თხლილში. ამ მხრივ ირაკლისა და დიდ ბაბუას შორის გენეტიკური კავშირი, ჰომეოსტაზი არ დაკარგულა. შეიძლება ის არ ახსოვდეთ, მუქის გადასახადისა რამდენი ჩარიცხეს ნინა თვეში, მაგრამ ამბავი კი ახსოვთ, „სრულიად ბუტანელი დეტალები, ყოველი თმის ღერის განლაგებიდან და სხეა ასეთი იდიოტობებთ" – ესაც ამ ოჯახის ნიმანია, მრავალთაგან საყურადღები.

„რაღაც ეგეთია, ჩამოსული არ შემიძლია, თუ ჩამოვალ და ნასვლა მინდა, მაგრამ ასე არაფერი მიყვარს და მერგება" – ყველა ჩვენგანის განცდაა არეკლილი მწერლის/რომანის გმირის ამ სიტყვებში, ზუსტადაა გამოხატული ჩვენი ნაციონალური ნარატიკი. „წარსულის არ მეშინია, იმიტომ, რომ ქართველი ვარ. მომავლისა არაფერი ვიცი, იმიტომ, რომ ქართველი ვარ. სისუფლეისთვის მოუკვდები, იმიტომ, რომ ქართველი ვარ. წმინდა გიორგი მეყვარება, ისე, რომ არ ვიცი ვინ არის, იმიტომ, რომ ქართველი ვარ. სამნილ ტკუოლებს ვიტყვი, იმიტომ, რომ ქართველი ვარ. და უცდა, სიცოცხლის ერთ ნამს, ვიქნები ყველაზე ოკრო, მართალი და სასურველი, იმიტომ, რომ ქართველი ვარ". ამ პასაჟში, ცხადია, „კაცია-ადამიანის?!" უცვლელი პარადიგმის ამოცანობაც ადვილად შეიძლება. ილია თათაკარიეების დახატვით „საზოგადო ჭირის" ზხილებას ცდილობს, აკა მორჩილაძესთანაც გამოკრთება ეს „ჭირი" (რომელიც იქნებ სულაც არ არის ჭირი), მაგრამ – განსხვავებული რაკურსითა და მიზანდასახულობით.

ირაკლი ერთფრროოულად არის ცინიკოსიცა და იდეალისტიც, თითქოს გამიჯნული იდეალისტიც, ინტელიგენტიც, ინტელექტუალიც, ინტელექტუალიც, ინტელექტუალ

ამ კაცმა აქტიური, თავგანწირული ცხოვრებით იცხოვრა და, თუ დღეისათვის ეოქა თვალს მიეფარა, მისი დიდებულოებებისა და ეროგულების ბაბთა თოორემ რა ფრო ხანა ეუნსიზეს გასვლა ოყო?

ბეერი რამ აქვს სათქაო და სანანეროა, ნარსოლს რომ გახედოს, თუმცა არც ქედი მოუხრია და არც გაამპარტყანებენდეა.

კაცის სიქეალეთოაკან – სიამაყე და თოფაჯალობა – მან თავმდაბლობა აირჩია და ამ გზას მისდგეს.

ამის დასტურია ეს წიგნიც, რომლის შეფასებასაც ეკუდილობ.

„ფრაგმენტები გალეგზანეული წერილებიდან", 2020 წელს გამოოცა და მასაში სხეადასხეა ფრონტ დაწერილი ლეტენი მეიტანა ადგოონმა. წიგნის გამოსეალთო გაეფიარე, ნაეოკიფიეა, გაეიაზრე და მას შემდეგ ეკეთო, თო როფის ნარეფდანება საზოოგადოებას და ან, როგორც იქნა, დადგა ეეამი გასეულ ზაფხეულს, ქართული ლიტერატურის მუზეუმში გაიმართა წიგნის პრეზენტაცია.

ნელინდან-ნანეკვანში ბეერი რამ დამბავშეადა ანუ შენელდა მთამტქალლეება. თუმცა ამის დაეიწყება არ შეძალეზდი.

„ტკბილი სიზმარივით ნამსმას შეაფრინდა..." ნიკორნმინდაზე რა უნდა დაწერო ახალი და კარგი. ლოგიკურად, ყველა უნდა ერიფეზინება ამ თემაზე წერას, მაგრამ როგა შენი მშობლიური სოფელია და ოე ეენ ბეგარის ხალხი სახლობს, ვერ მეელეკი, ვერ მოითმეენ, რომ არ შეეგიმანო, და ეეფერება დაწეროს და გაამხილოს გულნაბიანი და განეცდა აღეკვიანდა და თანმხლებად გაგეიხადოდეს.

ავდარგამეფილია კაცისათვის ეეცხო არაა ირონია, რაც სეედასა და ზუხიანეზე უფრო ძნელი გადმოსაცემია ლეტენი. იგი მახეალეგინერეულდ გამოეხმაურება გალეკტონის „ბერის" ხელა ამბავეთანასე�d რეესდ თარგმანს და მესაფერის ფორმასაც უფენანს;

ნუთუ გაეერთი მარილა
(სხეა არა მაქვს ახსნა),
რომ გალეკტიონი
(ხარნარსაც ირონი)
ეძეთი სხეეთია,
რომ მას შეეელოა
მერის ძეერდას სახეეს,
მერის ძეერდას სახეეს
ზურგი შეაქციოს?

თუმცა, ისიც უნდა ითქვას აქეე, რომ სეკონდა ლეკენი აქ დასრულეეფილნეთ და არც რითმა, არც რიგმი და არც განნეკობილეა არ შეეგალლოოო.

ირონია მოდის უკეხოეთში მოგზაურობიდან დაბრუნებეული ახალგაზრდა ქალბატონისადმი მიძღვნილი ლეტენიდან:

ყოფილხარო გეელთის?
ეეფიფალეკთ გალეთან.

და მერე ისევ ოსტატურად დაჭერილი ნამიერი სურათი შემოგეეეეთებათ ისეთი, როგორსაც ეეაბლეკი ცოფურეი ფოტოაპარატტეკი კი ვერ დაიჭერს,

ფიქრიფით მოსწყდა მერცხალი მავთულს
და ჩაიკარგა მენამეულ ნისლში.

როგა პოეტი ირონიოლედ და სატირეოლდ აღეკვიმეენენს გარემოს, განეხეაობი, რომ ასეა სნორი და გასერა, რომ ასე განაგრძოს, რადგან ასეთია ჩვენი ყოფა და სეერეული ჩნდება, ჩნდება მოთხრობითაც მეტს სიმარილითა, სიმწარეთაც და სიცეხეთაც, მაგრამ როგა მსგავსი სეერთათ გაიელეკეს, აქეთ გადმოგაეეს მზეოა და ეკეერს კოდეკ ნახო, თეალი გაეაყოლო გალეკეს, ყური დაუეგდო პოეტს, მთას რომ მიმართავს,

არაგეს რომ ინეკვეტ ლეკსადა,
ან ბაათეშში მეიგრძნო თუ როგორ
მოაქონდა სეკედი ქარს ქორის მხრიდან,

პოეტს უყვარს საზოგებთი თამამი და ლეკენში „ჩეში ფლეეში და ლაქეეში" საგულისხმო რაგმს გეოოადაზოთა რეი და ხუთმარკალლანი საზოგების მონაცეკეეეობთი, ანგამბეანით, მერე ალბარეკვლაინი მოდის, მერე ცხრა და ხუთი, კეკლა ანდამეეზენი და უეიერად შეიძლება რითმათა ცვალეზადი სქემა მეამოგთაეაზოთ ლეკენი „ლამის გრიგალში": ბბბა, ამაზ,

„პოეტი აქტიური, გამმეადადი კაცი იყო პოლიტიკაში, პრაგმატიკეი და რაციონალური და თოერე რამდენ სეკედასა და სოფიარეს აგარეზდა, როოგენ ნალეკალანი სეერთიანი იყო აღესილ მინი გალეკ და მეხსიერება:

ეცადით
ვანო ჰკეკვა
ბაბუაწერის
ერთ, ჯეკლოის ამბავეს...
ამაა მოაკეკეა ნამნიგანის განცდა და
ფროს ეუნანერი ალემა,
ბაბუა ჩეკნთან
იყო ნუხელეა...
ცაცნი ეუყრნთი ნისლეეს.
ოქეიათად ბეკვეფდეა პოეტური კრეპეალი,
ფიდი იქნება თუ ბაბუა თუ ისეთი, საეუალო ზომის, როგორიც ნინამეეგბარ კრეეტელ გაბლაკეთ, სადაც ყეეალი ლეკენი თანაპრად მოგენონება ან განხილეკი მოგინდეგთ თვეითეული ლეკენსაა. მთიეარი ისაა, რომ ნიგნი ეუნდა მოგენონოს, როგორც პოეზოის შემეკეალი და თანმხლებად გაგიხდეს ნაკოფიეის შემდეგ მასაში ამოკოთეალი ლეკენი ან თუნდაც სტრიქონი.

გია კოპანიძეკ ლეკენის დიდ ნინამორბედთა გავლენაკ ანლაეს და არც კონეეტიკურ ლეკსნაწყოოაში ეუხმანა, ოროთად შეადგლოს თუ არ ჩაეეეოდთ, ანალი ბეეში, მაგრამ ის კი ცხადად და პროოფესიონალურად იკეის, რომ ლეკსს ნერს და ისიც იკეის, თუ რაზე ნერს; და ისიც იკეის, რომ ვეერანერი არ არის პროზაელი ბზრ-ბის გადმოცემა ლეკენიათ დალაგებეული სტრიქონებით და ისიც, რომ არ შეიძლება თავი მოგნონდეს იმით, რომ – ფორმაა არ დაკეეფეს, ჩეეი ბარეის გამოკეეა მინდაო. ამ „სიბრძნეზე" ერთ თანამეეროეე პოეტს ინტერფუნ ჩეეედეთ. ასეთ ფორმ დიდო ფიღოსოფოსებეეი უნდა გაეიხსენთ, ვინც საკეთარი სიტყვის გადმოსაცემად ფორმას ეიეეხდნენ, რათა გასაკეეი გიეიდათ თავიანი ნააზრეკეი, თუნდაც ეელოსტატურაზე ჰკეიდა. მოსინჯავს სონეტები თოთხმეტმარცვლიანს და მერე ათმარცვლიანსაც. მერე ტრიოლეტებს მოინეეეეს და შემოიყრება მმეენერი ქალაქური განნყობილება:

მონატრებაზე ვეღარ ვეფდები ეუნნის ძმაბიჭეს,
მფარა განნოგთი ეუნაცვლება ვაბშაბს ეგბშაბს,
ხაეი ეფდება ეემოცეეს, მონადგთ ეგბს,
მონატრებაზე ვეღარ ვეფდები ეუნნის ძმაბიჭეს.

კაცი ფიქრობს. მთელი ცხოოეება ფიქრობს ინაზზე, რაც შეეხებეა, გადადგეა, გადაატანს, ნაეკეთბეს, გაიაზრებს. და პოეტი ნერს თანხლეეებაზე, ანუ ინაზზე, რაც მეუთოოსეებთა და რაც პოეზოად უნდა გადადეკეს.

და, მაინც, ვერანოდეა გავიგებთ, თუ რას ფიქრობს კაცი, ეისაკ ცხოოეების დიდი ნაწილი ყოველთა, ეისაკ სალრმე ეუნალეს, ბრალს ბეებნა. გამარჯვეკეის სიხარეოკეკ ეეგეკმა და დამარცხეკ ბის სიმნარეკეკ; ვერანოდეკ ვგიგიგებთ, რადგან ფიქრი მინია, მისია სანამ არ გადაწყეეტკ, რომ გრძნობა დაამეუნოს და გაწყდა აღერას, მაგრამ ამაა ეუკე კაცი არ აკეეთებს, ეს ეუკე პოეტია.

პოეტმა შესაძლოა პირადი განცდები გადმოსცეკ, გვიამბოს თავსგადადგეეული, გაგვიფილ, მოსმენილი, გადმოეეეეეეთ. პოეტმა შესაძლოა დაგვნის ამნეო და ნარსულ გაეტირის, ზეეეას ტირნას და დეკსტიფეზს, დანაკეონს, გამამირანოს; შესაძლოა ხოგეტა ზეეასხეს ნედლეულ
-ბას, ჯადოს�იც კი აკეოს თავის მინაგსოაწერ ფაგ პოეტად დაარქეკ, შესაძლოა თავიანი, მშობლიური ქვეეყნის მიერ დაკეარნილი ერნ მოიენოოოს, აეკანყეთი და გამაკეინეეულდეთ, ან ეუძეეეეეკ, კეეკლეტეკ, ჩაგრული ქვეყანა მონატანოოს და მთეეის მეტი ეეერა ნახოს რა. აბეკვარ მაგალითად ბრალდადა დდე პოეტია ცხოოეებაა, მაგრამ თოეი ჯადოსანთაკეკ მეეანდეთ ხოგბაზ ბოკ კი პოეტმა თავის ხელთაბან არ უნდა უალაკეაბოს. არ უნდა უალაკეაბის თავის მმობლიურ პოეტურ ტრადიციას, არ უნდა უალაკეაბის ნიგნებსა, რომელთაკ კითხეოოეება, არ უნდა დაიაბნეს და არ უნდა დაკაბნოის თავიანი მეოიმბეეეეი, უენებეეეეკ, ნეიტრალეურ გარემოში, უეცხოს მხარეკ არ უნდა დადგეკ და უნიეეერსალეურ ფსეეეეოოდეეეს აყოოალლნა სამმობლო არ უნდა გაიმეკოო.

არ ვიცი, როგორ ხდეკა, რომ პოეტებეი საკარანეეეელთა რადიკალნეს, მეელეთარნეს და გადადგარნეკს მიესაკეებინაკ.

პოეტი ხოგ თეეიოეეულ ნამს, თეეიოეეულ ნამ-ცეეეს. თეეიოეეული ბაკალის ფოთოლეს უნდა ეფრანხილდეეეეოდეთ, ეელოოდაეეეეოს, იეიდეეს ამსა, რაც გადარჩა.

რაგომ აღმეეძრა ეს ფიქრები? რა მოსაკანი იყო? – ალბათ ინბეეეოს, რომ სიიხლოოეე ვგრძნობ პოეტთაკ, ალბა-დდაკ გაგატარეეეეთ ნუთიოსოფელ დასაკეეეეეე

ლიბროკუბიკულარისტის შთანაწერები

კპატა ნაცვლიშვილი

ფაქტი სამსალის მე ალამბარის ბარეს

ვიცოდი, რომ გამოჩნდებოდა. იმედი მქონდა, რომ გამოჩნდებოდა. ძალიან კარ მინდოდა, რომ საქართველოს გარეთ გასულიყო. და აი, 2024 ნლის 15 აგვისტოს ფეისბუქ-ბუქგაფუფში, რომლის სახელია „ბუტამორფოზა" მისმა ადმინისტრატორმა ნანა სარიშვილმა გამოაქვეყნა ამ ნიგნის გარკვანი და სამსახოური ნარნერის ფოტო ასეთი კომენტარით: „ნახეთ, რა გაბმი შემომდგდა!"

დოტარუ გრიგოლ რობაძისის „ბეკელის პერანგის" პორეული გამოიცემა, 1926 ნლისა, ორაკლი გამრეკელის ილუსტრაციებით. ავტორი ნიგნს კოლაუ ნადირაძეს უძღვნის ასეთი ნარნერით: „კოლაუ ნადირაძეს — სიყვარულით. გრ. რობაძეო. 15/X 1926. ტფილისი".

მე რომ ვნახე იმ დღეს ამ პოსტს ათასმაგე ლაკი ჰქონდა, 60 კომენტარი და 38 გაზიარება:

– ვინ გიმიტბა?

– არ ვიცი, მე ჩემს მეგობარს ბუკინისტთან ენახე. მაგრამ ფისთანაც არ უნდა ყოფილიყო, ასე დასტრიდ ალბათ.

– მეეთქნეთ?

– არაა.

– რატომ არ იყიდე, მიკეთრ.

– 1200 დოლარი არ მქონდა და მაგიტომ.

– კი ეიფინი მაშინ ფასი მაგის გამეიგეველ.

– როგორ მოეგანონ?

– განძია.

– მესთათაზეთ ლიტერატურის მუზეუმს.

– ეიყიდი, სად არის?

– 1200 დოლარიო, ფასი.

– გაიყიდა უკვე?

– სად ეყიდეს? შეეძინა უკვე ვინმეს?

– ვინ ყიდის? მობრეკეთ, შეეიძენ.

– საბუნეეშია.

– ვინ ყიდის?

– დამკაკიბრეთ, ვინც ყიდის.

– მარილაკა ვანძია.

– სად ეყიდეზეა?

ყველაზე საინტერესო ზაზა ფირაფიშვილს კომენტარი იყო:

– რა უცნაურია. კოლაუ ნადირაძე მამას მეგობარი იყო. „ბეკელის პერანგის", 17-18 ნლისა ეიყავი, ნოდესაც სნორედ ეს ეგზემპლარი სულ ორი დღით მათთაკი. ახლა კი ეზეკდეკ. რომ ბუკინისტურ მაღაზიაში მოხვედრილა. როგორც ჩანს, ძალიან გაუჭირდა იმსა, ვინც გამიეტა.

ამგვარი აღფრთოვანებენელი და დაინტერესებული კომენტარების შემდეგ მეც ჩემი კომენტარი მივაწერე, რაკი ზაზა ფირაფიშვილის შემდეგ ყველა კომენტატორზე მეტი ვიცოდი ამ ნიგნზე, სნორედ ამ ეგზემპლარზე.

„კარგა ხანს ტეჭარა ხელში ეს უნიკალური ნიგნი. მეოთხეი საუკუნის თუ უფრო მეტი ხნის ნინ. სულ ფუროცელ-ფურცელ ვეთავალიერე. კარგად ვიცი, ვინც ყიდდა და რაკამაც ყიდდა. იმასაც კარგად ემასხოვრება, ვინც ეს ნიგნი და-მასიან ერნიად სხვა ზოგიერთი ინეოათაბა მომიტანა ამ ოჯახიდან. ზოგიერთი ინ ინეოათაბეიდან ვიცოდე კიდეეც. ამას კერ შეეწედი. 50 ფურცელი უნდოდა, ვინ მაა შეელია. 50 დოლარად მაშინ ნახეკთ თეეს აკბოფრები ოჯახს. სანამ ფული ვისესხე. კიდეეკე გაიყიდა. ახლა 1200 დოლარს ითოლლიენენ. გული, რა თქმა უნდა, მწყდება, რომ ეს ნიგნი ხელიდან ნამიყიდა, მაგრამ მთელანობაში მაბარაზს ასეთ ინეოათაბეზზე ფასების ასეთი ზრდა".

კი მიკბრენე, მაგრამ, რად გინდა! — ჩემი კომენტატორ კარ გამეკოალა, მაგრამ მაშინეე გადეწერა. ოოომეე ნე ეფდეთ. ჩემი კოოშტაკარი უარყოფილი იქნა **Declined.**

ვიცი, რომ ფეისბუქეკეზეეზეში ადმინისტრატორები, თუ არ მოინონეებენ, პოსტსაც ნაშლიან და კომენტარსაც, მაგრამ ჩემი კომენტარი ისე ესრაფად გაერო, რომ ნაკოფხეს ვერაენ მოსარჩენი. ეიფიქრე, იერეტ დახურული ეკეუფთა და ეს პოსტი, თუმცა ზეს კედეკზე ეკი ეგმაინნეა, მაგრამ კომენტარის დაწერის უფლეკბა არ მქონდა-მეთქი. არა, პოსტი საჯარო იყო. მერე იმ **Declined**-ის ეკეფოთ „გამომხეკეფის ნახვა" იყო მითთოებული და კეფრარო დაეკიჭარე. ეი, რით გამოიმეჭმაყრა ფეისბუქი თუ ეკეუფთა ადმინისტრატორი:

„კოქეეი კომენტარი ეკეკოალეკუფთა უარყოფილია ამ ეკეუფთა გარკეკეული კრიტერიუმების შესაბამისად."

დავიბენი. ეკამდე არსად ჩემი კომენტარი არავის უარეყვია — მუდამ ეიოცვ ეკეკეი დაუნერეთ თუ დაწერილი ნესეკნა. კიდეკე ერთხეკ ნაეკეთხე ჩემი კომენტარი, მაგრამ ვერაფერით მიეხედო, რა ნესეი შეიძლებოდა დამეწერეკა.

ამ ახსნის შემდეგ კიდეკე ერთი სტრიქონი იყო: „გადახედეთ ამ ეკეუფთს ნესეკნა".

დადაჭირე ამ „ნესეკნის" გალეურკებულ ტტქმეს კურსორი და იქაც ვერაფერი ვნახე, რაკე შეიძლებოდა დამეწერეთ.

აქაც ვერაფერი ისეთი ნესი დაეინახე, რასაც ჩემი კომენტარი არღეკეედა.

ვინმეს რომ ნაეკეთხა და ჩემი კომენტარი ნაეშალა, ყველაფერი გაიგიჭეთი ნათელი იქნებოდა — მეეძალება ჯადუფის ადამს ან მასთან დადალლიანეეთ რომელმე დაინტერესებულ ადამიანს არ მოსნონებოდათ, რომ იმაში, რაკე მე თავის ფროზე 50 დოლარად ეკეე ეიყიდე, ახლა 1200 დოლარს თხოოოლობენ. მაგრამ ჩემს პოსტში ხომ ამბის გამო პირიქით — ჩემი კმაყოფილება ეზერრა და არა ჩემი უკმაყოფილება. ჩეეეფლეზეკ, ადამიანს ფასების ზრდა არ უნდა უხარიოდეს, მაგრამ ამ შემთხეევაში მე სნორედაა ბანარეზეეი ვიყავი და ვარ. ისიც ძალიან მიხარია, რომ 1200 დოლარადაც ამგვარ ინტერიერო მყოფეკეი გამოოუნნდა ამ მარილა სამუზეეეეეს ეგზემპლეარს.

მაგრამ ჩემი პოსტის ნაკოთხვას ვერანაირი ადმინი ეეერ მოსანრეზეა, ისე მეოსიერად ილქვა მათზე უარი. თავად ჩემი პროფაკილი ხომ არ არის დაბლოკილი ფეისბუკის მიერ-მეთქი, ისიც ეიფიქრე, მაგრამ არა! მანამდეც და მერეც იმავე დღეს რამდენნიე კომენტარი თავიისუფლად დაოდე სხვადასხვა პოსტზე.

ერთი ვარიანტი დარჩა: ამ პოსტს ჩართული ჰქონდა გაზიარების რეგიმი და გადავნეკიტე — გავიზიარებ და ამ ჩემს კომენტარის ნინ ნაკუფმდეკუმ, როკა ფეისბუქი შემომთავაზებს — „თქვით რამე ამის შესახებ".

ასეეე მოვიქეცი: გავიზიარე ნიგნის ფოტო და ჩემი იქ „უარყოფილი" კომენტარი აქ „ეიქეითრამეებ" ჩაგნერე.

ეგ არავის არაფერი უარეყეეა.

არადა ასეთ პოსტს მოლად უყურადღებოდ ეერ გავუუნეედი. აკი ეთქეი ამ მთანაწერის დასნერამდეე, რომ ეიკოდი, რომ ეს ნიგნი გამოჩნნდებოდა და ი იმედი მქონდა, რომ გამოჩნეეეგიდა-მეთქი.

მაგლითაბ ლეზრთნ, რომ გამოჩნდა და ამდენი გეულშემატკივარი და დაინტერესებული ადამიანიც გამოჩენდა. ჩემთვის კიდეკე უფრო საინტერესოა, რომ მისი შეეძენის პოტენციურ მსოფლეკთა ბოორის, თუ არ ვეცდები, ეერთი ჩემი სტუდენტიკეკ მეეკოანენ რობაძიის (!) უნიკერსიტეტიდან.

სანამ მე ამ ყველაფერს ვნერდი, ჩემს გაზიარებულ პოსტს რამდენიმე კომენტარი შეეემატა:

Thea Intskiveli: ოუ! გამიტრედი გეკულ

Ninin Rbnijanidzeli: ახლა რა ღირს? ეს ნიგნი ვისაც ჰქონდა, როგორც ეიცი, ლატეზეეეეე

ეკიზარიანი სანლი

ჩემს ძველებურ სახლს,
ბავშვობის ერთგულ მეგობარს,
ბიბლიური კიდობნივით უფლისგან დაცულს.
დედის გულისცემით,
ლოცვით მოგალობეს,
შვებით ვეყრდნები.
ვერ აერობს ნისლი ყვავილთა სურნელს,
ვერც დრო აფერმკრთალებს
მოგონებით მოგიზგიზე ფუძეს.
საათის ძახილი,
თუშური ფარდაგი,
სპილენძის წყლის თუნგი,

ისევ მფენს სანუკვარი დღეების ნათელს,
სათნო ვარ,
სიკეთით დამტკბარი,
თითქოს ანგელოზმა, ჭერში მობინადრემ,
შემახო მჭვირვალი ფრთები,
ცაა მომდერალი,
ფიფქით მბრედისფერით,
ზამთარი ვარდს, ნაგვიანევს,
ჭირხლის საყურეს კიდებს,
სარკმლიდან გავყურებ,
ფიქრით დაღლილი დედა
პურის ნამცეცებით ანუგეშებს
დათოვლილ ბაღში მოფრენილ შაშვებს...

ნაკვეთილი

ეხლება ქარი ხსოვნის ზანზალაკს,
ჩურჩულებს არაგველების ფიცს,
შინდისელების ნამღერ „შავლეგოს“,
გიორგობის თვეში მტკვარზე
ყვავილებად იშლება
ასი ათასი მონამის სული,
შენზე მლოცველი,
შენი სახატე, ცრემლით დალტობილი,
მაცოცხლებელი ძარღვის ფეთქვაა,
უფლისგან კურთხეული.
ჭრილობების სალბუნი-
სამშობლოსთვის შენირულთა სიყვარული,
უკვდავების წყაროდ მჩქეფარი...

გიშერის ეკლი

მთვარე ეამბორა გიშრის მძივს,
სევდით დახალულს,
ატარებდა შშვენიერი ქალი
განუყრელი თიღისმასავით...
ახსოვს მოგიზგიზე
გულის ფეთქვა,
მკერდის სინატოფე,
შანდალთა ციალი,

ბაკვეთილა

უმღერდა ჩიტი ჩემს ბავშვობას,
სილამაზესთან ნილნაყარს,
აოცებდა ზამბახების მშვენიერება,
ეფერებოდა ხელისგულებით
მთისის ნვიმას,
თავს ეფლებოდა თრიმლის ფოთოლს,
მზისგან დაკოცნილს,
ლოკოკინას სახლს,
მზესუმზირის გვირვინში ნაპოვნს,
ოფოფის ბუმბულს,
ქარის ნაჩუქარს,
ჭრელად დანინკლულს,

ლელა ლაგაზიძე

გალობა გუმბათიდან დალვრილი,
მოლოდინი, განშორებით დაბინდული,
მონატრების ცრემლი,
მარცვლებზე დაცვენილი.
უყვება ღამეს,
მოდის სიზმრად მშვენიერი ქალი,
ისევ სამკაულობს გიშრის ყელსაბამს,
დაუვიწყარი დღეების სახსოვარს...

* * *

გულში მბეჟუტავი სიყვარულის ნაცვლად,
ფითრივით გვედება ცოდვის ნყლული.
მიაფარფატებს ნყვდიადისკენ
დამარცხებული ანგელოზი
სულთა სიმრავლეს,
ქარბუქისგან ნაღებული ფიფქების დარად.
შენს ტაძარში, ლოცვად მოსული,
შეგთხოვ, მაცხოვარო,
ცოდვილთა, გზააბნეულთა მხსნელო,
გული, ადამიანური სისუსტისგან მკრთომარე,
სიყვარულის კოცონად მიქცე,
სინანული, ცრემლად გაკეირტული, შეინირე,
სინმინდე, შენი საკმეველის სურნელად მომფინე...

ნისლების ქალწული

შემოდგომობით
ნვიმის კოშკიდან მოიჩქარის
ნისლების ქალწული.
დადის გაყუჩებულ სოფელში,
შემოდგომურაღა ყვავის,
ღვინისფერი შემოდგომურა.
ფრესკასთან მოკიაფე კანდელივით
ნისლის ფრთით მოარული,
ღრუბელივით ჰაეროვანს ვევედრები.
ნისლების ქალწულო,
გამიქრე გაცრეცილი გრძნობების მძივი,
მანვიმე სინმინდე,
ყვავილზე მნეთარი ცვარივით ნრფელი,
ნაიღე სანაცვლოდ ბრნყინვა გიშერისა,
ჩემი მშვენიერი ნაწნავის ფერი...

ჰყვედა მეგობრად ეზოს ზღარბი,
შაშვი მგალობელი,
გულუბრყვილო, დათრთვილულ ბაღში
ალმასის მძებნელი,
მოკლეკაბიანი,
ხეებზე ცრომაღლისგან კანჭებდაკაწრული,
ხელს მიქნევს, მიხმობს
ბავშვობის ბილიკზე ასკინკილით მომავალი...

შეანუკვეს ბისაკრ

შეაწყვეტს ცისკარს
ნვიმის ყელსაბამს
დაფეთებული ნეროს ყივილი,
კვნესოდა ნუხელ
მთელი ღამე
ჭოტი კაკალზე,
მომინდა,
რიფრაფს შევხებოდი
გაშლილი ფრთებით.
ეშორდებოდი მინას,
ბალახებს-
ცისკენ ნასული,
ვიცი,
ეს ცეკვა,
ნათილისმარი,
სიცოცხლეს ითხოვს.
თუ ფრთამ მიმტყუნა,
ან შენ ჩაერება,
ან მე დამლევს
ღამის ნყვდიადი,
როგორც პეპელა-
სანთელზე შეხლილს.
ჩემს ფრთას-
მოხატულს
თეთრი ნერო ნაუღებს სატრფოს,
ეტყვის:
„დაფერფლეს ვარსკვლავებმა
ნათლის მძებნელი...“

რევაზ ჩაფიძე

* * *

პეპლებით სავსეს გადიხარ მინდორს,
ნახავ (ოდესმე) კრანახის „ვარილს“
(სურათი ისევ დაბრუნდა ჩვენშის);
დროს კარნახით, კომბლებს ეთლი ახლა,
– დალმეყნილ სახით,
– და ვინაოს ჭერშ

ეორელას სიდრეეი

მელანიას

მელანიავ, მალენიავს
გრილი სუნი მოაქვს ღამის,
ჩავიქერ მორეულ მდინარისას,
ჩავიქეო უნდა თავ!
დავიგმანო ეურთასმენა,
ჩემზე ვინლა ან რას ამბობს,
მახსოვს შენი თანაალმობა,
გიკითხავდი მე ალან პოს.
მის მისტიკურ ერთ მოთხრობას
დედა-შვილის მსგავსებაზე
და არ ვგავდი თავის მომრეულ,
შვეიყვარე მეც მორეულა,
ლურლუნეს ჩაეყვეთ და მორეულა...

P. S.

მდინარის კბოდეს ვირჩეე სამარედ,
შენ გადმორბოდე მინდორს ნამიანს,
რიტრაფს კვეთავდეს ძახილი დედის,
„სადა ხარ, გოგო“, ჰეეეეე... მელანიაქ

ანიგზოვაც

სვავი ყლაბავს ირგვლივ ყოველს,
„ამოგვიღოს უნდა ოთხში“.
ათას ცხრაას ოცდაერთი
– ორი ათას ოცდაოთხში
გადმოაქეს და
– ჩვენს ნებას სცდის;
ის არ იცნობს ნამდვილ ქართველს,
ის, ჩვენი ზნის არამცნობი,
მოგვდგება და ას-ასწლობით
სურს, განაგოს ჩვენი ყოფა;
„დიდი ბრანნი“! მას ამჯერად
– დასაყრდენი არ ეყოფა,
თუმც ღვარქნის და ქსელას ქსელებს,
მზით გაზრდილებს ყინვით გვროფავს
ამიტომაც: არა რუსეთს,
– კი ეეროპას, კი ეეროპას!

ვეეელეს

მე ხომ ვიცი, ვინცა ხარ,
შენთან არ ვარ უმძრახად,
ზურგზე მომეხეტები და
ჩემი თბილი „ბლუზა“ ხარ.
სიცივეში
– ზაფხულში
ბუზებს მიქმეე კუდა ხარს,
ამ გულს როგორც უყვარდი,
– ახლაც ისე უყვარხარ.

* * *

შეთრიმლული ვარდის ფოთოლი,
მზის სხივდანაცვეი,
ღამაზია სიყვარული
საზიარო ცრემლით,
ღანეი ღანვზე მიდებული
მლამე იყოს, ვიცნობ.
სიყვარულს და სიძულვილს შუა
– გაგლა უნდა ვინრობს,
არ მოხვალ და სხვის ყვავილებს
– გულზე არ დავინყობ.

* * *

შენ, „ჩემო თავო“,
ხომ ნახე ტარ?
რა გითხრეს ქეეიმა,
ვართ როგორაო?
„ზზე ისევ ამოდის და
ცაზე მიგორავსო,
როგორც თქვენსასო“,
მაგრამ ჩასვლისასო
სხვაგვარ ადნებაო ტატნობს.
ხახულის კედელზე მიყრდნობილი,
– იმ დღიდან ამ დღეებს ვდარდობ

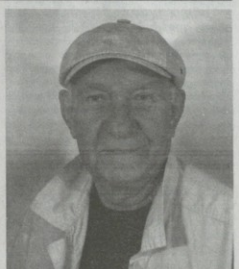

* * *

რა მოკამული დღეაო,
იტყოდა დედა ღრუბლიანი და
პირქუში ამინდისას!
„ჩამოდის ცაი ერადი“-ო-
ხანგრძლივი და ძლიერი ნვიმებისას.
მეზობლის გოგოს,
ბეხრისთვის რომ მიუფიცხებია ნვივები,
ნითლადა აქვს შეფოთლილი ალაგ-ალაგ.
ალაგეზე მამამისი გადმოდის,
იგი სახლში რომ ნაიყანოს,
– და მე ბუალი მწყდებაქ

ისინი ნათელი ბავშვობის წლებივით წავიდნენ. გაერნენ. აღარც ბავშვობის წლები დაბრუნდება, აღარც – ისინი. ნათელი დღეები – შეიძლებაა... თუმცა, გაანმინა ვისთვის – როგორ...

ქვეყნის დასავლეთ ნაწილში ხომ იყო ომი... თბილისშიც ომი იყო. ძმათა პოლიტიკური მკვლელობა არ იყო დასარღვეული. გრძელდებოდა. კუდიანთ მიაყვებოდა ჩაფიქსულ ცხოვრებას. ქვეყანაშ უსაფო სახირპა სახეზე შემზარავი ნიღაბი მოირგო. მიმავლები დახამრული საცეცებში გაშალა ქუჩებში და ვისაც მისნვდა, აფუფეკენ სოლი სინდის, სიამოვნებით შეუფდა. ლაბირინთში შეიკეტა დრო. მის ჩაკეტილ სივრცეში ფოფქებივით ფარფატებენენ კალენდრიდან აფრენილი ფურცლები. თითქოს აღარ ღუნდებოდა; თითქოს ღამეებში ჩაილეკვა დღეები; თითქოს მეკადარშობილითი იბაგებოდა დილა. ყოველი ღამე ოჯახში შესვენებულ მიეცალებულს ჰგავდა... სახლებში ბნელა სახლი. აღარ გამეოდოდა. თუ გამოვიდოდა, არ იცოდა, როგის დაბრუნდებოდა, ან, საერთოდ, თუ დაბრუნდებოდა, არაკის იცოდა. ზოგისთვის გამოცხადებული ომი მიდიოდა; ზოგისთვის – გამოუცხადებელი. ზოგი შიმშილისგან თავის დასახსნელად იბრძოდა; ზოგი – სიმაძღრის მოსაპოვებლად; ზოგი აფეთქებულ სისხლს ვერ იტკეცდა სხეულში და გარეთ გადმოღერის ლამობდა. სრულების ხმა ისმოდა დღისითაც. ღამითაც. ტყეია არაკის ინდოშდა. მისანნელომი მისანნედამსს სნედებოდა. ზოგჯერ ვერ სნედებოდა. ირიბდებოდა და უდანაშაულოთთა სისხლს ხარპად ისრტაბედდ დედამინა. დალამბული ქალაქში დაფრილების ღრიალი ისმოდა. თუ გაუმპრთლებდა, ვინმე იპოვიდა. მიეშველებოდა. ვისაც არ გაუმპრთლებდადაოთენებას სინათლეზე ამოჩენნდა გვამები. ცოცხლები პოოლოგმდენენ ბუჭქებში. მინდვრებში. თხრილებში. პარკებში. შენობებში. დამსკდარ და ჩაზნექილ ქუჩის ასფალტებზე. დანაგვიანებულ ბრტყუარებზე... ქალაქი კუნძოლებიანით ამოიზარდა სასაფლაოები; სასაფლაოებზე კუზიანთ ამოიბურცა მინის გროვები. ახალგაზრდების გალიმებული სახეები ეპოქის კიკეილითით დაანჩდა ბაზალტისა და მარმარილოს ქვებს.

"ასეც იყო: ზოგიერთის ვერც დღის შუქი პოოლთმდა და ვერც – ფრო. იკარგებოდნენ. მინ მოუსცელელი ჯარისკაცებივით რწერბოდნენ ხსოვნაში... ომი იყო... ნამდვილი ომი მიდიოდა ქალაქში: სასტვინი. დაუნდობელი. შეურიგებელი. თავისუფლების სუნდაკრულმა ადამიანებმა მაჯები გასთავისუფლეს. ერთისაც იფუნტაქს ბორკილდადებული ხელები. მერე ერთმანეთთნ გთხსენეს. მიესინენნ... ნლების ნინ დადგოოფის ზიზღმა ერთიანად ამოხეთქა. ახალმა შორმა, ბოლმამ და სიხარბემ „ბოროტი ყვავილებივით" იზარდა... აღარ-ავის სჭირდებოდა ნიგნი. თეატრი. კინო. მუსიკა. ხალხი შიმშილობდა. ოჯახებიდან გაპქონდათ ძვირფასი ნივთები და ჩალის ფასად ჰყიდნენ. აგორაკეებდნენ. ცვლილნენ მაკარონსა და კარტოფილში. ნინიბურასა და ვერშიშვილში... ქალაქი ერთ დიდ აყრილუეს ბაზრად გადაიქცა. ყველგან და ყველაფერზე ფახლები იყო მონყობილი– ეზოებში. ტროტუარებზე. სხვადასხვა დანესებულებების კიბეებზე. მეტროს სადგურების ჩასასვლელებში. ავტობუსებისა და ტროლეიბუსების გაჩერებებთან. ქუჩის მოაჯირებზე ეკიდა პირსახოცები. შარფები. ნინდები; ბუჭქებზე ეფინა პიჯაკები. პალტოები. ქურთუკები; ხეებზე კონნილობდა ნიფხვები. პერანგები. ბოუსპალტერები; ხის ყუთებზე ეწყო ხორცი. ყველი. ხილი და ზნევანილი; მინაზე ეყარა ერთმანეთში აზელილი დამპალი კიტრი და პამიდორი. ვამლის, კარტოფილისა და ხახვის ნაღაცქვენები... ბულისამრეკვად ყარდა ყველაფერი...

გიორგას დედაც იე იყო... იმ სიმყარლეში... დილას გადიოდა სახლიდან. სიგაირეტება. ბუმტაები. მოკოლადები. გოგონნებისთვის თმის სამაგრი რეზნინები მოაქონდათ მისთვის. ქუჩის მოაჯირთან ჩამჯდარს, ბუყაოს ყუთზე დაუწყობდნენ. მიდიოდნენ. ის სალამმდეგ, კრაზნებივით აბზეებულ ხალხთან, მარტო რწერბოდა. მყიდველის მოლოდინით გადაეძანცული, გულში თავის ბაჭენის დღეს წყვლიდა და თვალზე მომდგარ ცრემლს ფარფულად ინმენდდა. ნელა გადიოდა დრო. მოსაღამო

ღამეებში ჩაკარგული დღეები

ნახატები **იაგო ნიკოლაძისა**

1 ოქტომბერი

ორი დღე მაღაზიებში დავდიოდი. მაკარს ვეძებდი. მთელი დილიძე მოვიარე. ძლიერს მივაგენი. ერთ კილოზე მეკარი ბიჭი. ჯაჭდაბას! ეგეც კარგია. ლოტკინზე ავიტანე და დავდგე. არ ვიცი, რაზე დამჭირდება ტკბილი... ისე, ბავშვივით ვარ – ჯიბეები სულ კანფეტებითა და შოკოლადის ფილებით მაქვს გამოტენილი. აბა, ჩემი ქუჩაში გასვლა, ისე არ იტყობა.

დილაობით ინსულინის ნემსს ვიკეთებ. მერე ვსაუზმობ და ისე გავდივარ სახლიდან. შიმშილმა თუ მომისწრო ქუჩაში გა, ტკბილეულიც არ აღმომაჩნდა, აბ თუ მაქვს და პირში ჩადება ვერ მოვასწარი, კომაში ვვარდები.

ერთხელ უბანში დამემართა ასე: ტკბილეული არ აღმომაჩნდა ჯიბეში. შშია-მეთქი რომ მეთქვა, მომერიდა. სახლში ასასვლელად ნაბიჯი ვერ გადავდგი. სისუსტე ვიგრძენი და თვალებში დამბინელდა. მერე არაფერი მახსოვს... გონზე რომ მოვედი, მინაზე ვიწექი და თავი თამაშოს კალთაში მედო, ირგვლივ მეზობლები იყვნენ შემოკრებილნი. თამაშოს სველ ცხვირსახოცს მისვამდა სახეზე... – რა დამემართა-მეთქი, უმისამართოდ ვიკითხე. მომიგეზენენ: სანამ წავიქეციდი, არეული თვალებით ვიყურებოდი თურმე, მერე ტანსაცმლისა და თმის გლეჯვა დამიწყია. მერე ნაკქეცულვარ და გონება დამიკარგავს. კიდევ კარგი, თამაშო ყველაფერს დავაბნეულე ოთახი. არავის ნახეა არ მინდა. ნეტავი საკუთარი თავიც არ მახლდეს-თან...

იქნებ არავის გაახსენდეს ჩემი დაბადების დღე.

2 სექტემბერი

გუშინ აფრე დავწექი. მაღე ჩამეძინა. სიზმარში ანდრო ვნახე. ეზოში ბღოს ქამთი შემოვდა. რომ დამინახა, გამიღიმა.– დაბადების დღეს გილოცავო, მითხრა. მერე გულიდან ტკივა ამოძირო, გამომინოდა და მითხრა: – აბაზე ძვირფასი არაფერი მაქვს. აიღე, ჩემგან სამახსოვროდ ჭკონდესო! – ეგ რად მინდა, შენთვის დაიტოვე – მეთქი, ვუუვირე და ხელი ვკარი. – მენი ოო, შენვე გიბრრენებო! – ხმა გაიმაცარა და ჩემკენ წამოვიდა. მე შემეშინდა და გავიქეცი... გამომეღვიძა, ოფლში ვცურავდი.

ჩემი არ იყო ეგ ტკივა, ანდრო!.. დედას გეფიცები, ჩემი არ იყო! დამიიკერე, თოფში მე არ ჩამიდვია!.. არ ვიცი, როგორ დაგაარწმუნო!.. ბავშვი ვიყავი და ცელქობა მინდოდა... ისიც არ ვიცი, თოფში ვინ ჩადო. ნლებია, მაგის გარკვევა მინდა. ვერ გავარკვიე... არავინ არაფერი იცის...

თავი ამტკივდა ფიქრით. მთელი ღამე მიმხვდარა. იქვე, ბედად, ბავშვი მდგარა და ლიმონათის სვამდა. თამაშას ლიმონათი ხელიდან გამოუტაცია, ჩემთვის პირი გაუღია და წვეთ-წვეთობით ჩაუსხამს. ძლივს მოვედი გონზე. ასე რომ დამემართა, შემრცხვა, მაგრამ რას ვიზამდი... ის ბავშვი კი, ლიმონათი რომ ნაარფავს, ნანყენი სახით მომწერტყობოდა. მიეედი. მიეეფერე. ბოდიში მოვუხადე. მალაზიაში ნავიყვანე – ორი ბოთლი ლიმონათი, ვაფლი და კეკები ვუყიდე.

კიდევ კარგი, ასე უბანში დამემართა და არა – ქუჩაში. ვინ მიშვებდა! ხალხს მთვრალი ვეგონებოდი და გვერდს ამიელფდნენ.

ფრთხილად უნდა ვიყო. მუშინია, კიდევ არ გამიმეოროს. სულ ნვერგაბარსული, დაბანილი და გაკოტბავებული გავდივარ სახლიდან.

გათენდება თუ არა, იმაზე ვფიქრობ, ჩემთვის ეს დღე თუ დადამდები-მეთქი.

არა მგონია, დიდხანს ვიცოცხლო.

8 ოქტომბერი

მიხოს დასაფლაევებზე ვიყავი. იმდენი ხალხი იყო, საფლავამდე ვერ მივაღწიე. მოთითქოს რაღაცას ვხედავდიდი, მაგრამ ვერ ვიჯერებდი. „ის არის!.. ის არის!"..– ვიფიქრეს ხმა ზარივით ჩამესმოდა. თავბრუსხვევა და სისუსტე ვიგრძენი. თვალებში ისევ ჩამიდგა ბინდი. პალტოს ჯიბიდან შოკოლადის ფილა ამოვიღე. გავხსენი და პირში ჩავიგდენე. შეეწერები. ცივი ჰაერი ხარბად ჩავიისუნთქე და ქალს გავხედედ: შორს არ იყო ნასული – დადმართზე შავი თავსაფარი ხეებს შორის მიფრიალებდა. ჩქარი ნაბიჯით დავიძარი. ქალი მხედველობიდან გამიქრა. აქეთ – იქით დავირნე ეურება. მარცხენა მხარეს რუსი ვენერული ბიუსტი იდგა. მის გვერდით, საფლავზე ჩაჩოქილიყო ქალი და გაყინულ მინას ეფერებოდა. ტანში ერთანტტელმა დამიარა. აეცხცახებული სახით მივაწერდი საფლავის ქვას. ორი ფოტოფიანმა ცალისა და ბიჭის მონყენილი სახეები იცქირეზოდენ... კაცი – ვერა, მაგრამ ბიჭი ვიცანი!.. ის ოყო!.. ის – სახე!.. ის – თვალები!.. ის – ღიმილი!.. ის – ტუფი!.. ანდრო ოყო!.. ჩემი – ანდრო!..

„რაშეფენ ნელი გეძებედი, ანდრო! ხომ მაინც მოგაგენი!.. გამარჯობა, ძმაო!.. დედადენი ვიცანი. ჩემგან გამოვყევი. როგორ დაგიბერებიან!.. თუმეცა, შენ – რა, მე დავაბერე... ჩემი ბრალია ყველაფერრ! ხომ გახსოვს, სკოლიდან შატალიზე რომ ვიყავით მოტეხილები და საგალანტერიო მაღაზიაში შემიყვანე, – იქ არ ენახე! დაგავიწყდა? მე არ დამვიწყებია... რა ლამაზი დედა გყავდა, ძმაო! ახლა ომები გასცალარავებია, გამდაარა და ნაოჭები დასტყობია სახეზე. როგორ ვიცანი, მეც არ ვიცი. ალბათ ღმერთმა ინება, შენთან რომ მოვსულიავი, და ამიტომ ვიცანი... თორმეტი ნელი გავიდა, ძმაო, რაც ერთმანეთი არ გვინახავს. შენთვის რა არის თორმეტი ნელ! აბა, მე მკითხე! ნუფიილა და ტანეგაში გაეატარე. მირჩეენა, მეც შენთან ვიხვე. ერთად მაინც ვიქნებით. ძნელი ყოფილა მკელელის სახელით ცხოვრება, ბიჭო! ძალიან ძნელი!.."

მხარზე ხელის შეხება ვიგრძენი. თავი ავნიე. ჩემ წინ ანდროს დედა იდგა და ცხვირსახოცით ცრემლებს იწმენდდა.

მენ ვინ ხარ, შვილო? – მკითხა და თავზე გადამისვა ხელი.

ახლა გავაცანობიერე: ანდროს საფლავთან ეოდკეში და თვალებიდან ცრემლები ღაპალუბით მომდიოდა. რა შეპასუხა, არ ვიცოდი. დავიბენი. თავი ჩავხარე და თითებით ცრემლების ამომშრალება დავიწყე.

ანდროს ამხანაგი ხომ არა ხარ? – ისევ მკითხა.

კი-მეთქი, თავი ისე დავუქნიე, არ ამიხედავს.

ელესალები იყავით?

ისევ დავუქნიე თავი.

რა გქვია, შვილო?

დათო.

ქალი ერთხანს ჩუმად იდგა, მერე ამოიოხრა და თქვა:

ანდროს მკელელსაც დათო რქმევია... შენ ხომ არ იცინობ, შვილო?

არა-მეთქი, თავი გავაქნიე და პირველად ავხედე. ქალი სიფრცეში იყურებოდა.

გავიგე, იმის შემდეგ, რაღაც ავადმყოფობა დამართნია... ისიც ბავშვი იყო– ჭკუა არ მოეკითხებოდა... ჩვენ ხომ გაგვაუბედურა, თვითონაც გაიუბედურა თავმ! – მერე თითქოს თავისთავს დაეკითხა:– ნეტავ, ცოცხალი თუა?! კარგა ხანს უფირა ჩაფიქრებულმა სიფრცეს, მერე ამოიოხრა და ფიქრიდან ამოთქვა: – თუ ცოცხალია, ღმერთმა დიდხანს აცოცხლოს!

ფეხზე წამოვდექი. ქალს გადავეხვიე და ვაკოცე. ქალმა ასანთის კოლოფი და სანთელი მომპარნაგა. მითხრა:

მიდი, შვილო, შენს ამხანაგს დაუნთქ

დაბზარალ მინამი ძლივს ჩავარქე სანთელი. მოუკიდე. ხელი მიეაფარე, რომ არ ჩამქრალიყო. თვალმიმგტერებული მიეჩერებოდი ცისფრად აციმციმებელ ალს. რომ ვიცოუე, ანდროსთვის თვალის გასწორება მიძორდა.

სანამ ქალი არ წავიდა, ფეხი არ მოვიცვალე. მერე მეც წამოვედი.

დედადმენმა მენინდო, ანდრო! შენც მენინდე რა, ძმაო!

* * *

ანდრო ერთი თვის შემდეგ მიეიდა მასთან, მიეიდა მაშინ, როდესაც კომაში ჩაკარგული, ხელებგაბმული და მაგიდაზე თავდამხობილი, ალარ სუნთქავდა.

მათი მეხეედრისა და შერიგებების თავდები ზეცა იყო.

▶▶ კიბეები ბევრდიდან

ჭკუას აკლდება,
ღისს ემატება.
სუქდი „პანიავ“,
შენი რა მიდის!

გადის ივნისი –
ეს ნელინადიც
მწიფე თავთავებს დახრის მინამდე.
აბა, ვინ გეტყვის, ნასვლის წინადღეს,
სულო, ცოდვიანო, „ჯერ შეიცადე!“

მოგონილია ტანჯვა იობის –
ვაკურნავ ჭრილობებს ცრემლის იოდით,
ვინ დამაპურა, როცა შმოდა,
ან ვინ გაიგო, რატომ მტკიოდი.

ვისაც მფარველობს ვიცი, თემიდა,
ისმის სისინი ყველა ხერელდან –
გაუმაძღრობის ჯდომი ანვება,
ზომაზე მეტად მაძღარ ელიტას.

იმედი, როგორც ერთგული ძაღლი,
ვინ მოკლა,
ანდა, ვინ გაათრია?
სიმართლეს ვიდერე მოხდიან ნაღებს,
„დასტეიკებულ“ დუმას ათლიან!

რაღა უნდა ვთქვა,
როცა ყაურმას
გადაუჯოკრა ქუჩის „ბაურმამ“,
როცა აიკლო გზები სარემე
ჯოჯოხეთურმა დროის ხმაურმა.

აღარ მობეზრდათ თხების კიკინი,
თუმც კაბაკი ტყუილს ოჩანს „ბიკინი“.

როგორღა იხსნას სულმა სხეული,
ღვთის ნყალობაზე ზურგმეცქეული...

ქარს მშობიარობს ისევ ქარი და,
ფანჯრით მოსული გადის კარიდან,
იმან გაუგო ამ ნუმბეს გემო,
ვინც დომხალს თავი არ გაარიდა.

ირგვლივ მათხოვრის ჭიქის ნკარუნი,
რეკლამიდან კი ფიცები „ბუდელი“,
ბაქმაზის ენაგადმოგდებული,
მოგდევს და გიყეფს
„ბამ-ბამბურგერი!“

მაცდუნებელი კლიპის ხაფანგი,
თრობის ჭაობი –
შემლილ კაბარეს
ზვილებს, ღამეთა თევით დაბანგულთ
ნებაყოფლობით მძევლად ვაბარებთ.

სადაც უკმევენ გუნდრუკს „არაფერს“,
თავს ვიღა იმტერევს –
ღირს თუ არა ღირს,
გადავფრინდებით ვიდრე ქარაფით,
მნარე არაყით
რა სჯობს ჰარაკირს!

აღარ გადადის ყელში „ბეკონი“,
მხანი, რომელიც თაფლი გვეგონა
და გაგვახსენა ის, ვინც თხუთმეტი
„ძმობის ყვავილი“ ერთად შეკონა.

დასასრული აქვს სუყველა ''კავშირს'',
ნყალნაღებულის ბოლოია ხავსი-
ადრე თუ გვიან, უნდა ჩაბანონ
დემოკრატის ჩასვრილი ბავშვი.

აქეთ-ბატონი,
იქით-ბატონი,
გადაბზარული ცის კაბადონი,
რომ კურთხეული ღვთის საწუქარი-
სამშობლო, შენი იღბლის აკიდო,
აუქციონის მმიმე ჩაქუჩით
დაბალონ, გასცენ და გადაპყიდონ!

ვინ გეკითხება, რა გქონს, რა მოგდის,
ეშმის მსახურმა,
ძველმა ულმერთომ,
თავსახურს, კუპრის თავს თუ არ
მოხდის,
ცეცხლი რო მაინც გამოუკეთოს.

აქეთ-პილატე ხელდაბანილი,
იქით-შეშლილის და ღვთისმგმობელის
ვერცხლის ქიატი-
ახალი ქრისტეს
გამეკემისა და ამომცნობელის!

გათიბულია დროის დუქარდით
შენი სილაღის ურრი ფაფარი-
ვინც გიყვარდა ან
ვისაც უყვარდი,
მიდის, ან უკვე გზამართალს არის.

გაყიდულია ტაძრის ოლარი,
ითვლის მონაგებს წუნკი მოლარე
დედა-ღვთისმშობლის მნუხარე სახით,
ვინც ხმა ზეციურ ხმებს შეუერთა,
მოდი, ობოლი სამშობლო ნახე,
ხელგაშვერილი დგას ქაშუეთთან.

ვინც საკენისთვის ხელზე დაფრენილ
მტრედივით ფრთები ვეღარ გაბალა,
განიკითხედდ,
მაგრამ უკოვარ
გამჩენს გროშება ვინ მიაშვა!..

ივნისმაც ჩაკლილ
დღეების რემა,
ბაგაზე წარსულს უკვე დაუბა,
ძონისფერ კიმპალს, ჩიტების სტვენა
ვეღარ დაჭკიდებს „ყურზე“ ალუბალს.
ვინ გეტყვის, კარი რატომ
ვნნალობ.

ვერ გაჭენდება კიდევ „მერანი“,
გაწყალებული სისხლის მელანით.

თუ ვერ გაუძღებს ღვიძლი სამსალას
არ მოაკლდება სიკვდილს „მასალა“.

გავარდეს ჯანი –
დაჯდეს „იაქი“,
ღამის სასრნაფო
და აფთიაქი –

მუქით ჩაუშვი,
„აბი“ აბია,
ამ საყურიან თვალებნაბვისა,
უნდა მეგბედო ჩემი კაფია –
თავიც და „ისიც“ ვითომ აბის!

თუ დასტირდება, აქვე ჩაიხდის
და ყველას თვალწინ ნატვრას აიხდენს!

მიდი ჯეელო,
მიდი, ჯიგარო,
უფალზე ჯავრი უნდა იყარო,
შენი რა მიდის,
დროა, იჩქარო,
„გამოსაგველი“ გამოიგავო!..

აიჭრა კარტი –
მიდი-მოდიან,
ტაძის დამკვრელი ცოტა როდია,
აღვირახსნილი ქუჩის ცეტობა,
თუკი დასნამებს ღმერთს უღმერთობას!

ხვალ რა იქნება, როგორ მიხვდები,
თუ გაადრილებს ცხელ შუბლს მარაო,
როცა ათასი ყულფი კითხვების –
უსსენებელის თავი ქანაობს!

ვინ გაიხსენებს ფიქრით ნაგვემი
კაცის ცხოვრებას,
რომელიც „იყო“,
ან მზერას მაინც თუ გაადევნებს
სანყალი ლექსის „მორბენალ“
სტრიქონს!..

თუ არ ამოსდებ ექვებით დაღლილ
და ნამოყალყულ სამყაროს აღვირს,

ვერ შეგიძულებ,
ვერც შეგიყვარებ,
სად ხარ, ან ვისი სახელით ცხოვრობ,
თუ ვერ იგრძნობ, რომ გემს აყირავებს
ჩვენი მოსისხლე ვეშაპის ბოლო!..

გადის ივნისი.
ეს ნელინადიც
მწიფე თავთავებს დახრის მინამდე,
არც მე მეტყვიან, ნასვლის წინადღეს –
სულო, ცოდვილო, „ჯერ შეიცადე!“

დედა-ღვთისმშობლის მნუხარე სახით,
ვინც ხმა ზეციურ ხმებს შეუერთა,
მოდი, ობოლი სამშობლო ნახე,
ხელგაშვერილი დგას ქაშუეთთან.

აღმოსავლეთის უცხო ბჭეებთან,
როცა ილვიძებს მზე აღმავალი,
ერთხელ კი არა,
ათას მეერთედ,
შენს გასაგონად ყიფის მამალი.

გავა ზაფხულიც.
დრო ერთნაირად
აჭკნობს ყვავილს და ახმობს
ნარ-ეკალს.
ვიღაც სამრეკლოს კიბეს აივლის
და შემოდგომის ზარებს დარეკავს.

აუნთებს სანთელს
მშობელს, „უშოვარს“
და ხელს კი არა, თავად უჭერო
თავის სიცოცხლეს მოუმყოდროვებს,
სანთელს სული რომ არ შეუბეროს!

ივნისი

ვანო ჩხიკვაძე

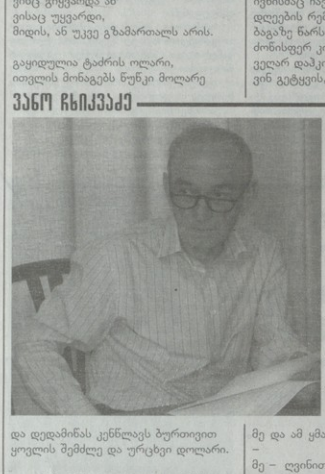

დახურეს,
როცა ნაყალბაც დღემდე
გზაშია,
რად გაშრა –
სასკვლის მე ვიმსახურებ –
გამზრდელის ძეძე რა
შუაშია!..

ზოგს ქალამანი და რკინის
ჯოხი,
ზოგს ტახტრევანი ერგო
მორთული,
გრძელდება ნუთისოფელის
დოღი
უცხო ფუსფუსით და
ჩიქორთული.

და დედამინას კენწლაკს ბურთივით
ყოველის შემძლე და ურცხვი დოღარი.

კაცობრიობას ძაღლივით ულრენს
დაუნდობელი, მოუღლელ მუხლის,
ღრნის ქვეყნებსა და სანაპიროებს
დამანგრეველი ტორნადოს მნუხრი.

მტვერში იხრჩობა ყველა გენია,
ჯვარი დაუსვეს ძეგლს და ობელისკს,
სულს როცა ჰყიდის ''აკადემია'',
საფლავში ბრუნავს ალფრედ ნობელი.

ვის ახსოვს ბაგა,
უფლის ნანილი,
ნათლის მცემელი და იორდანე,
ჯორდანო ბრუნოს თავს გადასნონის
დღეს ჯადოქარი მაჯა ჯორდანის.

გაყიდულია ბოლო სადგური
და აისბერგის ქვედა სართული,
მზე-დედამინის ცეცხლის ნათურა,
მთვარე-სამოთხის კოდზე ჩართული.

გაყიდულია უკვდავი ,,ფინტი“,
მერლინ მონროს და კენედის ულირტი.

გაყიდულია პირველი ღამე,
მესის დრიბლინგი და ივ მონტანი,
მიღიონნების ემბარში მცურავ
მეგა-ვარსკვლავის ღამის ქოთანი.

უსამართლობის მებალე-ცერბერს
მემკვიდრეობით დარჩა სამყარო,
აბა, სად კონის იმდენი ცერვები,
პიტალო შუბლებს რომ შევაყაროთ.

აღარც ალი ჩანს,
არც ნაპრნყალი,
დაპყიფს ყორანი გალეწილ კალოს,
მიმოვვეზული სახლის ბერტხალი
გაფრინდა, სულ სხვა მხარეში გალოს.

ნუ გგონია, რომ გადაიკოუხა,
აღარც მდევნელი, აღარც დევნილი –
პოოლოს თოფი კვლავ დაიქუხებს
მდუმარე ბოლმით გადატენილი.

მე და ამ ყმანვილს რა გვაქვს საერთო
–
მე – ღვინით, ეს კი ლუდით კიეფობს!..

დგება დაისი:
– დალევ?
– დამისხმ
ახლა არაყით რა სჯობს ჰარაკირს,
სიცრუის სიბრძნით მიდი, აივსე,
ამ ქვეყნად მოსცალ ღირს თუ არა
ღირს!

თუ გამოვაცლით რწმენას ყავარჯენს,
მითხარი, როგორ უნდა გადავრჩეთ –
ვერ დაიფარავს მთელი ღამანნრეკ,
როცა ნისკვილი ებრძვის ღამანნრეკს.

როცა აუკრავს პირს ალიკაპი,
გულხელდაკრეფილ მკერდზე მიხაკით
–
ცოხალ ყვავილს და
სხეულს დურდოს
ერთად მიიღებს მინის ნიაღი.

მითხარ, ან ამათ რა აქვთ საერთო,
„ნითელი“ ერთად რატომ აენთოს!

რაღად სჭირდებათ ვარდის სუნამო
დაქცეულ ტროას,
ნაქცეულ თებეს,
როცა არყოფნის უტტეს ცუნამი
ყვავს – სამასი წლის ცუანა ბებერს!

ჩვენც აგვაბეზეს, ვიცი, ლაყუჩებს,
სიცოცხლე მოკლე დროით გვაჩუქეს.

ვერც ჩვენ „მოუუგებთ“ სიკვდილს ამ
დუელს,
ვინ შეგვიწყნარებს,
ვინ გვყავს თავდები –
ჯა სამშობლოდ რომ შემოგვატყუეს
ჩვენც იმ „სანაგვეს“ მივემატებით.

ნუ მკითხავ,
აბა, რა გვაქვს საერთო
ქორფა ჯეჯილს და გალეწილ კალოს,
ის მონატრში ყურყუმელაობს,
მე კვლავ „არქაულ“ ბაბის ფრთით

ᲕᲐᲚᲔᲠᲘ ᲛᲘᲮᲔᲘᲚ ᲫᲐᲮᲐᲠᲐᲫᲘᲡ ᲒᲐᲮᲡᲝᲕᲜᲔᲑᲐ

ახალგაზრდობიდან მის მამართ თბილად გამოთქმულ სახელში „მიშიკო“, მიშა შინაგანად მტკიცე ნებისყოფის მქონე, განონსანონრებული პიროვნება გახლდათ. მას დადარდნენებულს თითქმის ეერასდროს ვერ ნახავდით, თუმცა შინაგანად საფიქრალი, საზზრუნავი და საგარდელი არასდროს აკლდა და სხვისაც თავისი მმვიდი, სნორი და იმედიანი რჩევებით დარწყა და ფიქრს უქარვებდა და ამ გზით უადვილებდა დაბრკოლებების გადალახვას. მისი სახით მეგობრებს და კოლეგებს დაკაკლდათ კეთილი მოჩვეული, თანმდგომი, მზრუნველი, განუმეორებელი პიროვნება. იგი ნავიდა ჩვენგან და თან ნაიყოლა სამშობლოს ანმყოზე და მოგალაზე ფიქრი, დარდი და საზრუნავი.

ალსანიშნავია, რომ ზემო ა ბ ა ხ ი ნ ა ნ ა ნ ა

ქაქლინ სირაძე

მისი პოეზიის სახელია – ოფორტი

შალვა კარმელის შემოქმედებითი პორტრეტისთვის

რაკი ბაღნელ პოეტ ეროვნულ საკითხებზე

— რატომ იმაგდება პოეტი საბაღონში?

ამ კითხვას დღისაღლიდან ეესამს საკუთარ თავს მოაზროვნეზე. გადადიზებული ეული ადამიანი, რომელიც პოეზიის კითხვისას, უცნაური გრძნობის მიყოლით, კოსმოსად რაღაც იფუმლა ავეშორს პოეტს, მაგრამ ვეკ ეუხსნია:

— რატომ?

პოეტური სიტყვის მაგიის წინაშე ეკ კითხულობს:

— როგორ?

და ეს მით უფრო, როცა მოელოდნელად და აუხსნელად პოეტი შალვა კარმელი სულ რაღაც 24 ნლის ასაკში აღესრულება.

ჩვენ მას მხოლოდ ფოტოსურათითა ეიცნობთ, სიფიანაც თავისი ნაბიფი სულის გამოშუაგეკეთ, მთამამფიზეტენი სახით (მისი სახის ბაეზეკენ იერს ეზეკეულად ლამაზი თვალები ამკობდეს — „არ ჩეის თვალები" – იტყვის ერთი პოეტი, ხოლო მეორე კი ამ „ნიმეთია ჩაბნელ" დაარქმევს) მე-მოგეყვეზეს თავისი ასაკისთვის შეუსაბამო, გასაკვირეფრეზლად ღრმა, მეოცნეზე, მეფილეფილური მზერით. მისი ეარკეზნლობა თუ ჩაკეფილობა, ეეორაკეული ეაღლესად დაბეენილ გეეოეზეს მოგეგაოეზეს. ეს არის მაეი, ეუზადო პოეკეი და ფიდი გეეოეეზნთ ზეორეული ბალკანეზი.

კოლუე ნადირაძე ბის მიანზე დაგდებულ ბრეკეკეს ამ ნოიეულ ყეიკოეს შეადარეს, „ირეალური მზის" ხატი დაარქეკეი თავის „ალარანუელ" ეიკეალის ლეკეკეაში, სადაც მზე „ეიეეეარეულია და სიკეოცეეს, სიხარეულისა და იმედის სიმპოფიალ" (ლალი ალალანი).

ეალეერნან გაფრინდაშვილი შალვა კარმელის შესახებ აღნიშნავს:

„ყოველდღიურ ცხოვრებასთან ბმა თითქმის კაეშნონ არ ჰქონდა" (ვ. გაფრინდაშვილი, „რეგბეეონი", 3, 1923 წ.).

ყოველ ძეორეკეს თეალში მოეკეეზეთა მთელი კოსმოსის ძალმოსილება, დაუდგენელი ინფორმაცია, ისტორია, გეოგრაფიული ადგილშეფანერეობა, მუსიკის ჰანგი... ეს ყველაფერი კი, რაღაც ნიშანთი ერთიანლოთაა უნდა მოეკიაზოთა. ამით იმის თქმა მინდა, რომ ძეორეკეი თეკეის სახით ჩვენ თვალსაზომჩრეული სილამაზის, ჰარმონიის მიღმა ამ საოგეემლოს ვეპოულობთ, რომელიც სამყაროს მეხსიერების უნიკალურ სახეკეაც დაგვანახეკეს.

ფუნდამენტალური ანალიზი

არაერთგზის თქმულა, რომ ლექსი თავად ის ეკოალია, რომელიც დადგარულზე ეკოოკვნა, მიგვანიშნებს, გვიმეორებს. შალვა კარმელის შემთხვევაში დადგარულის გასალები რითმაში ძევს. იქნებ სწორედ ჭეშმარიტი პოეტის რითმაში მოქცეული სიტყვის ეუეოსებრობა ეოილ ვალერი, როცა ამბობდა:

„პოეტის დანიშნულება, დაუბარონის ეარეკეა, ეარეკეა ეოეეის ეარეკეა ეოეეის „ალარანუელ" ეიკეალის ლეკეკეაში, სადაც მზე „ეიეეეარეულია და სიკეოცეეს, სიხარეულისა და იმედის სიმპოფიალ" (ლალი ალალანი).

ვალერიან გაფრინდაშვილი შალვა კარმელის შესახებ აღნიშნავს:

„ყოველდღიურ ცხოვრებასთან ბმა თითქმის კაეშნონ არ ჰქონდა" (ვ. გაფრინდაშვილი, „რეგბეეონი", 3, 1923 წ.).

ყოველ ძეორეკეს თეალში მოეკეეზეთა მთელი კოსმოსის ძალმოსილება, დაუდგენელი ინფორმაცია, ისტორია, გეოგრაფიული ადგილშეფანერეობა, მუსიკის ჰანგი... ეს ყველაფერი კი, რაღაც ნიშანთი ერთიანლოთაა უნდა მოეკიაზოთა. ამით იმის თქმა მინდა, რომ ძეორეკეი თეკეის სახით ჩვენ თვალსაზომჩრეული სილამაზის, ჰარმონიის მიღმა ამ საოგეემლოს ვეპოულობთ, რომელიც სამყაროს მეხსიერების უნიკალურ სახეკეაც დაგვანახეკეს.

ფუნდამენტალური ანალიზი

არაერთგზის თქმულა, რომ ლექსი თავად ის ეკოალია, რომელიც დადგარულზე ეკოოკვნა, მიგვანიშნებს, გვიმეორებს. შალვა კარმელის შემთხვევაში დადგარულის გასალები რითმაში ძევს. იქნებ სწორედ ჭეშმარიტი პოეტის რითმაში მოქცეული სიტყვის ეუეოსებრობა ეოილ ვალერი, როცა ამბობდა:

„პოეტის დანიშნულება, დაუბარონის

რომელიც ლევ ტოლსტოის „პაჯარ-ფურაკბში" ფორანის პორტრეთი შეუპარალელად იქნება გასრესილი-გაიეეეილი:

„ქარის შეუბოერობას
მძაფრი ენებით დაამბერა,
შემოდგომის ცხოერებამ
ყვითლად ჩამოამაღერა
შალვა კარმელი ამ დროისათვის გინეკეერნენდა სენმა — ტუბერკეულეზმა შეეხო. პოეტს მეორე დრო ეეოთა, რათა ჩვენთვის კოსმოსის საოგეემლო ზმა ბოკმენნერეზინა. დაფარული ცოდნის საგაძარეოდან რამოდენიმე ძეორფანი ეეგა ეკახსოოეა.

მე ვარ მომეკალის ნყეეოფილ
სამარიელი ქალი.
მივყევი ფრანსის და ფალკონრეს:
ომებმა, ტარილებმა, კვდომამ,
და კართაგენი მოპბრეს
სხეკ ტრფიალების ნდობამ
(შალვა კარმელი „სეფრამფალს ბალი")

და კითხვა:

რაგამ მიფოს პოეტი ეეეკ ამ მოელოდნელად და ასე აუხსნელად ამ სამყაოოდან — კონკარტეზიეას ოიეეს, და ეს კითხვა ცხოეეელ, მნეკეელ კითხვად ოეკეეგეი და ადამიანის საეზრეოენი ვეკლში ნონაფეი სანთი ეეემოეს.

პოეტის ყოველი აზრი, გამოთქეეამი, იდეა, გრძნობა თუ სურნელეა ამ სულიერ გზის ეეეეოზაზეეს, ამ ნიმანთა ერთიანლოთაშ ეენთა, რომელეთაც მოაეეს ფიდი სინამფალის აგმოსაფერო და მისი სულიეეეა.

სუნთქვეა, რომლის მისაალნეეეაც ასე ირაადამანერი ტანეეკეის გზის გავეკა უხდება პოეტს, და ეს სხეკ არაფერია, თუ არა სიკეალის გზაზე სიარეალი.

და მაინეკ, რა არის ტანეეკის მიზეზი?

პოეტი რითმით ამ სამყაოოს ალეეძნენეს, რომელეთა ფიდი სინამფალის მეხსიერებას, მის საკოალერრობას, ხელაზეკი გაკეკიცნენეს, მის კარეეს შეგალეიტენეს.

ეს გეგოეეერეეენეეს, რომ მასთან რითმას, ისეეე რაგორც ეკ პოთაგორეელებთანაა — რიცხეეს — „ყველაფერის ამსნელი, უეცნაური ძალა ჰქონდა მინიეეეული" (ს. ნერეთელი).

და თუ პოთაგორეელთა თეკესაზრრის მიეეეადაგებთ შალვა კარმელს შემოქმედებით კერედნი. მაშინ აღმონჩდება, რომ მისთვის სამყაოოს დფიგორეელი არსი სხორედ რითმეეზნა გამოეეენილი, გამოთეკეეეული.

პოთაგორეელების შესახებ ფიერობდნენ, რომ რიცხეეებთანთან ამ ყოველსმემდეკეობის მინიეეეთი მოეეეეეენ იქნა მისაეეეა.

ამ ანალოგიათი შალვა კარმელის შემოქმედება უნდა ალეიქეკეთ, როგორც რითმეეის შეეეეეთნი სამყაოოს საოგეემლო არსის გამოხმობა, ამ არსის „გამოშეეეა". რომელეე სხორედ ლეკეის „გამეეკეეეეეეა" მოიაეეეეეა. ეეეეაალეეეა ამ სხეკ ალალეეეეეეა, ეკ ეკეეეეეე

ᲑᲐᲓᲠᲘ ᲥᲣᲗᲐᲗᲔᲚᲐᲫᲔ – 75

75 წლისა შესრულდა გამოჩენილი ქართველი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე ბადრი ნიკოლოზის ძე ქუთათელაძე. ამის გამო საქართველოს მწერალთა კავშირმა ოფიციალს მისალმება გაუგზავნა. მისალმებაში ნათქვამია:

ბატონო ბადრი!

ჩვენი ძვირფასო, სიკეთისა და სიყვარულის მთესველო თანამკალმეტან!

საქართველოს მწერალთა კავშირი, თქვენი ბეგობარი ქართველი მწერლები გულმხურვალედ მოგესალმებიან, XX-XXI საუკუნეების გზაგასაყარის ქართული პოეზიის ერთ-ერთ უთავლესაჩინოეს წარმომადგენელს, საზოგადო მოღვაწეს, რომელიც სრულად იხარჯება მამულის სამსახურში, მოგესალმებიან და გიფლიცავენ ღირსშესანიშნავ თარიღს: თქვენს ცხოვრებაში – დაბადების 75-ე წლისთავს.

თქვენი პოეტური დებიუტი 1976 წელს შედგა, როდესაც გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტის" ლიტერატურული დამატება „ირმის ნახტომში" პირველი ლექსები გამოაქვეყნეთ. ასე დაინყო შემოქმედებითი გზა, რომელიც ლამის 50 ნელია, გრძელდება.

ქართველი მკითხველი მუდამ ინტერესით ეცნობა თქვენს ისეთ პოეტურ კრებულებს, როგორებიცაა „ეს ზამთარიც ჩალია", „სარკმელი", „დრო რამდენი გასულა", „შენზე მოიცნება", „დრო არ იძლევა ფუფუნებას", „პოეზია ანი ნლის მერმე", მათი ავტორი ხოს გულრნეულობით, სისადავით, სათქმელის ცხადად და ნათლად გამოხატვის უნარით გამოირჩევა და კიდევ: საოცრად მჭვინვალე, უფაქიზესი სევდა ლიაბმრეკად გასდევს მთელ თქვენს პოეზიას. დიახ, სევდანაწი, ტკივილებით, დარდითა და ნაღველით სავსე პოეზიის საუფლოს მკვიდრი ხართ, რომელსაც ძალუძს ის ბელურების სევდის თანაზიარი გახდეს, რუსთაველის გამზრზზე, ილიასა და აკაკის ძეგლთან, ტკივილებს რომ ეწყალენ და ეს უკვე მერამდენედ შეგვახსენებენ ამ-გამზრის, ამ ქალაქის, ამ ოგაემოუნდოდმელი ქვეყნის ვაებით და ვარამით სავსე ისტორიას, სამი ათასი წლის წინ თუ უახლოეს წარსულში რომ ინერტბოდა...

თქვენი პოეზიის საუკეთესო ნიმუშები ითარგმნა აზრაბაიჯანულს, სომხურ, უკრაინულ, ინგლისურ, რუსულ ენებზე. ეს ლექსები მთავარუნის ნყარიდ იქცა არაერთი ქართველი კომპოზიტორისთვის, რომლებმაც მშვენიერი სიმღერები შექმნეს მათ სტრაქონებზე. ისინი შესულია მრავალ პრესტიჟულ ანთოლოგიაში.

ხმამაღალა უნდა განვაცხადოთ, ერთი ლექსიც რომ არ დადეწერათ, თქვენ მაინც დარჩებოდით ქართული ისტორიის, ხელოვნებისა თუ კულტურის ფოლიანტებში, როგორც გულანთებული ტრუბადური სრულიად საქართველოს ფოლიანტებში. ამის დასტურია თუნდაც ისეთი ნიგნი, როგორიცაა „თბილისის ქანდაკება – პოეზია ქვაში". ამ ნიგნში აღნერსხეთ და სისტემაში მოიყვანეთ როგორც არსებული, ისე, სამწუხაროდ, დღეისათვის უკვე იავარქმნილი ძეგლები, მონუმენტები, ბიუსტები. ეს ნიგნი ერნის წინამძღვრებს ხელოვნებათმცოდნეობისათვის ქართული ქანდაკების გენეზისის, არქიტექტურისა და ქანდაკების სინთეზის თუ ქართული ფენომენის დასადგენად.

სულ ახლახან ფართო საზოგადოების კეთილნილებად იქცა თქვენი მეორე ნოწინმასმტკბარი, ენციკლოპედიური ხასიათის გამოცემა „დიდების პანთეონი", რომელიც უამრავი საინტერესო ფაქტით გაოოცებს მკითხველს, ვისთვისაც ძვირფასია საქართველოს ისტორიული წარსული.

ეს ორიგე ნაშრომი უმნიშვნელოვანეს კულტუროლოგიურ ფაქტს წარმოადგენს და თქვენს ფართო თვალსაწიერზე, მრავალძალნანან, მრავალნანნაგოვან შემოქმედებით ინტერესებსა თუ პოტენციალზე მეტყველებს.

ათნლეულების განმავლობაში თბილისს ემსახურებოდით, როორც კულტურის საქალაქო სამსახურის ხელოვნების ძეგლეებისა და პანთეონების დირექციის ხელმძღვანელი, სამსახურის უფროსის პირველი მოადგილე, თბილისის მერრის მრჩეველთა საბჭოს წევრი და თავმჯდომარის მოადგილე. დიდი ნელილი შეიტანეთ იმაში, რომ თბილისის ბევრ ქუჩას დიდი ქართველების სახელი დაერქვა. ამგამად დიდუბის პანთეონის დირექტორო ხართ და დიდი სიყვარულით ელოლიავებით ქართული მწერლობისა და ხელოვნების კორიფეთა საფლავებს. სნორედ იმისათვის, რომ სხვათა ქორისა თუ ლხინის გაზიარება და გულთან მიტანა შეგიძლიათ, საქართველოს მწერალთა ბოლო ყრილობაზე საქართველოს მწერალთა კავშირის თანთავმჯდომარედ აგირჩიეს. მტკიცედ გენაშო, რომ ამ თანამდებობაზეც ღირსეულად იღვაწებთ.

გვახარებს, რომ თქვენს ჯილდოებს შორის განსაკუთრებული ადგილი უკავია ღირსების ორდენს - თავისუფალი საქართველოს ერთ-ერთ უსორეულეს ჯილდოს. მონიქებული გაქვთ საქართველოს სახელმწიფო, დავით აღმაშენებელს, ილია ჭავჭავაძის, ნიკო ნიკოლაძის, გალაკტიონ ტაბიძის სახელობის პრემიები, ქართული კულტურის რაინდისა და ამაგდარის საპატიო ნოდებები, აგრეთვე რობის პაპის სამახსოვრო მედალი. აწმუეთო ხართ თბილისის საპატიო მოქალაქედ.

ძვირფასო ბადრი!

კიდევ ერთხელ გულითადად გილოცავთ საუბილეო თარილს საყვარელ კოლეგას, გისურვებთ დღეგრძელობასა და მზეგრძელობას მშობელი ქვეყნის საკეთილდღეოდ.

საქართველოს მწერალთა კავშირი

ᲐᲚᲐᲛᲝᲜᲘ ᲠᲝᲒᲝᲠᲘᲪ ᲓᲠᲝᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘ

10 სექტემბერს საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინისტროს სააქტო დარბაზში გიიმპრა **ბადრი ქუთათელაძის** ნიგნის **„დიდუბის პანთეონი"** წარდგინება.

ფაქტობრივად, ეს არის ნიგნი-ალბომი, რომელშიც ეკითხება დიდუბის მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონის ისტორია სახეებში, ფოტოებსა და ტექსტებში. მოცემულია ბიოგრაფიული და სხვა საჭირო ცნობები ყველა იმ პიროვნების შესახებ, რომლებიც აქ , დიდუბეში, არიან დაკრძალულნი. გამოცემა საკმაოდ მოცულობითია და წარმოადგენს უტყუარ წყაროს სამამული კულტურის ისტორიისათვის.

წარდგინებას უძღვებოდა თავად ავტორი - ბადრი ქუთათელაძე. ნიგნის ღირსებებსა და მნიშვნელობაზე ისაუბრეს მამა ამირან ამირანაშვილმა, მწერლებმა და კულტურის მოღვაწეებმა - მაყვალა გონაშვილმა, ვალერი ასათიანმა, ლადო კახაძემ, რევაზ მიშველაძემ, ეროკელ სალლიანმა, ლია სტურუამ, ვიახანენ დავითაიამ, ზაალ ბოტკოველმა და მინისტრმა თეა ნულუკაანმა. მათ მაღალი შეფასება მისცეს ამ მარადიკა საჭირო გამოცემას. „ეს არის დროთა კავშირი - წარსულის დაფასება, ანმყოს აღიარება და მომავლის იმედი". - აღნიშნა ვალერი ასათიანმა.

ნიგნი გამოიცა კულტურის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში, საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მხარდაჭერით.

ᲑᲐᲓᲠᲘ ᲥᲣᲗᲐᲗᲔᲚᲐᲫᲔ

ᲚᲔᲥᲡᲔᲑᲘ

***

ასი წლის მერე
რუსთაველზე
გამარონია...
ასი წლის მერე
დამანანა
მთაწმინდიის
მთვარე!..
მტკვრის მოაჯირზე
ისევ ისე მდგომი
თოლია,
ასი წლის მერე!..
უფალო!
ერთი სურვილი
მაქვს,
არას ნუ მეტყვი,
ასი წლის მერე
რუსთაველზე
გამარონიე...
იყოს სხვა ხალხი,
სხვა მიზანი
და სხვა სულეთი...
ასი წლის მერე
რუსთაველზე
გამარონიე!..

ᲗᲝᲠᲚᲘ

რატომღაც თოვლი
არ მოდის,
არ მახვევია
ფიფქებით!..
უშენოდ გუშინ
ენეალლობდი,
ფიქრით და
არყის ქოქებით!..
რატომღაც თოვლი
არ მოდის,
ზამთრის ნესი
და თვისება...
უშენოდ მარილაც
ენეალლობ
და
უთოველად
ხომ ვარ ისედაც!..

***

93-12-19

ამ ნომრით მოდიოდა
ჩემამდე ზარება...
და სიყვარულის
ასანლა და ნვალება,
პეტერბურგიდან,
პრალიდან
ზარებმა ინკრიალეს და
იქ ჩარჩნენ, იმ დროშიმ!..
სხვებს რამდენს,
სხვებს რამდენს,
სხვებს რამდენს
ეიცნობდი...
ჩვენ შორის აღმართა
დრომ სევდის კედელი...
აღმართა რას ვიზამ,
ვისკენ ვნრეპავ,
ვენეეი!..
ყველა დროს თავისი
სურნელი აუდის!..
ნაგებულია
ეს ბოლო რაუნდი!..

93-12-19

ᲕᲐᲙᲐᲪᲘᲚᲘ

რაკვანა, თბილისმა
გადამბირა...
შემპაზო მისი ხელი
გრძნეული...
და მე ყოველთვის,
როგორ მაკვირდა —
შენგან გაზრდილი ჩემი
სხეულის...
ბოდიში, აბა რა სათქმელია,
ჩემი ბავშვობა შენში
ილვიძებს...
და მე, ისევ იქ, შენში
ვნერივარ...
ხომ არ გგონია, რომ
დგგიფიწყე
ხომ არ გგონია, აღარ
მახსოვხარ,
ხომ არ გგონია, ნლებმა
ნამლეკეს...
შენთან დარჩენილ ინ ჩემს
ბავშვობას,
თვალის ცეცებით მე აქ
დავეეძებ!..
ხომ არ გგონია კონკასა და
მარლამს
აქ დავიწყების მოედო
ობი...
და მაგონდება ის მთები
ახლაც...
ჩემი წინაპარის და ჩემი
მშობლის
ხომ არ გგონია?!...

***

დღეს გაზაფხულს
გაკურნიეარ...
მოდი, ზამთარო!
მოდის ზამთარი,
გაზაფხულის
სურნელეს დავეძებ...
ასე მანვალეს,
ასე ბრუნავს
ჩემთვის სამყარო...
და მე არ ეიცი,
ვის მივეხდო,
ან ვის გავეეძებ

ᲓᲔᲓᲐ

დედა აღარ მყავს,
დედის დღე
შემორჩენია
კალენდარს...
დრა ცოდვაა,
ვერ მიხდე
დედის ლოცვას და
ნვალებას!
ნუხელ დედასთან
ვიყავი...
ღამე ჩვენ ერთად
ვათიეთ...
მან მითხრა —
დამილოცნიხარ,
შვილო, ყველაფერს
გაპატეკ!

***

შენზე მოიცნებია,
სათქმელს ვეღარ
ვბედავდი.
ასე ჩუმად კედებიან
ეს გრძნობები
თავნებაა...
ჩემი სახლის
ფანჯრიდან
შენს აივანს
ვხედავ და...
ამის შემდეგ სამყარო,
ჩემო კარგო,
თავდებან
შენზე მოიცნებია
ჩემამდ,
ჩემთვის,
უთქმელად...
ეს ხომ ჩემი
გზებია
ოღრო-ჩოღრად
სავალი..
უკვე ვეღარ
დავმალავ,
მინდა ვუთხრა
სუფეელას,
მხოლოდ შენ ხარ
დღეს ჩემთვის,
მხოლოდ მენ ხარ
მთავარი

***

სამყარო ისევ,
ისევ მოძრაობს...
ისევ გვაფიურებს
და არ მთავრდება...
ლოცვებს კითხულობს
ჩვენი მოძღვარი
და გოგონები
დგანან სანთლებად.

ᲕᲐᲥᲐ-ᲨᲣᲐᲕᲔᲚᲐᲫ!

ჩარგალ „ალაკოთს", 2006 წ.

აქ, ჩარგალში
ბიში მიპყრობს
შენი მთების
სიდიადის...
ფლეს ამინდი
ისევ ენინყლობს
სასოვეთას
ნისლი ასდის.
შენ ამ მთების,
დიდო შვილო,
მოგვეელინე
კაცი ზენად
ჩარგლულელას
იცი ზნე და
მთა და ბარის
იცი ენა...
აქ, ჩარგალში
ბიში მიპყრობს
შენი ნიქის
გაბრწყინებისა...
შენ ხარ დიდი,
შენ ხარ დიდი,
ვით ჩიტებში
არნიეები.

ᲗᲐᲚᲐᲕᲠᲔᲜᲐ

ემზადებიან მერცხლები,
იფრენენ ერთად,
გუნდებად...
ზოგი ნავა და
ნავა და...
ზოგიც კელავ
დაგვიბრუნდებან
ეს მხლოდ ჩვენ ვართ
ცოდვანი,
მიეალთ და აღარ
ებრუნდებით...
დარჩენილია ამ სოფლად,
დარჩენილია ნუთები.

ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲒᲣᲠᲐᲛᲘᲨᲕᲘᲚᲘ!

საქართველოს
სიყვარულო
უტკეველად
ვერ იცხოვრე...
ᲨᲐᲒᲘᲠᲐᲜ ᲡᲘᲜᲐᲠᲐᲫ
გადაბეენილ
საქართველოს
მეეიხოენეს.

ᲑᲐᲒᲠᲐ, ᲘᲚᲘᲐᲡ ᲓᲐ ᲑᲐᲒᲘᲝᲚᲘᲐ

ისევ მოვიდა
თოვლი თბილისში,
ისევ მოეესწარ
ფიფქთა ბორიალს...
და მომენატრა
შენი სიმაშვლე,
ბაგრა, ილიასი
და მაგნოლია...
თოვლიანი სუფთა
არის ოცნება,
ვერ შეეეელეი
ზამთარს თოვლიანს...
და მე ყოველთვის
ბაგრა, ილიასი
და მაგნოლია.

პოსტ-მეტაფიზიკური მედიტაციები და ფენომენოლოგიური ძიებები

25-ე მსოფლიო ფილოსოფიური კონგრესის გამოძახილი

მნერალი და ფილოსოფოსი ბაბანა ფარლაძე 2024 წლის 1-8 აგვისტოს მოხსენებებით გამოდიოდა მსოფლიო ფილოსოფიურ კონგრესზე იტალიაში. რომში, „საპიენცას" უნივერსიტეტში.

გთავაზობთ მის ახალ ესსეს, რომელშიც გადმოცემულია მისი განნყობები და იდეები, რაც კონგრესის ფილოსოფიური აბმოსფეროს და თანამედროვე გამოწვევების ერთგვარ გამოძახილს შეადგენს.

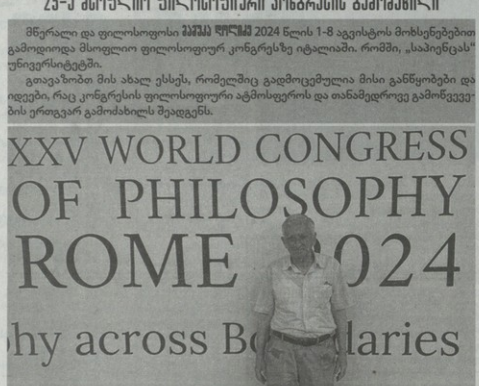

დღეს, პოსტ-მოდერნიზმის ეპოქაში, მეტად თავისებურ, უცნაურ მეტაფიზიკურ ფილოსოფიასთან გვაქვს საქმე. ძნელია გაპყვე ხელიდან გაქცეული სიტყვის დინებას, მაგრამ მიზანი რასაც ეს თვითმოძრავი ნაკადი ეფლობა, ღორს კიდევაც იმთავდაცნყებად, სრულიად რომ ათავისუფფლებს აზრს დეტერმინიზმის კლანჭებიდან. ფიქრი არაცნობიერი გარდასახვის ისეთ სფეროში შედის, სადაც დაზღვეული არა ხარ გონების სრული კოლაფსისა და ენობრივი დეკონსტრუქციისგან, მაგრამ, ამავე დროს, ჩნდება აზრის სრულიად უჩვეულო ნარმონაქმნად მეხეადრის მოლოდინიც, ცნებითი აზროვნების გარეშეც რომ მოიტანს სათქმელს, როგორც საწუქარს, ჭეშმარიტების ნათლით მოცულს. სუფმოუთქმელია ეს სპონტანური ნაკადი თავის იმპრესიულ დახვეულობაში და ექსპრესიული თრობის დოინესურ სტიქიაში.

აზროვნების იდუმალების ამ საოცრებათა სამყაროში ყველაფერი შეიძლება მოხდეს, შეიძლება უსაზრისობაში ჩავარდე, მაგრამ შეიძლება განამტკიცო რწმენა და მოიხეკვნო ენებათა ქაოსისადან გადარჩენის ძალა. შეიძლება ეზიარო სულის საიდუმლო ქმედებათა ჰარმონიას, ზუსთა გონების სასიკეთოდ არსებობის დასამკვიდრებლად, ამაღლებულ საზრისთა და მნიშვნელობათა კრისტალიზაციის შუქზე. შეიძლება გაჩნდეს სასიკეთო მოლოდინი და ეს მოლოდინი გაგრძელდეს მანამ, სანამ დრონიძმენული რაციონალიზმის ნანგრევებს შორის არ დაბერტალდება საშინელი მაგნიტური ქარიშხალი, რაც კვანტურ ნანოლაკუნად დაშლილ და გადანაქცეულ სიტყვებს არ შეაკონინებს ახალ გამოთქმებად, ენობრივი თამაშების ახალ შემობრუნებად და გაგიგავებს ახალ, ნარმოსახვით ნარმოფიგენელი ნარმოდგენის სცენაზე.

პოსტ-მოდერნიზმთან შეთამაშებული მეტაფიზიკის მოლოდინი ამ სცენასაც სცილდება, გრძელდება და ბოლო არ ეუნახს გზას, მიდის და მიდის. ყველაფერი ისევ ხელიდან გაგრძნობ, ისევ თავბრუს გახვევს, გაავდნებს ჩრდილთა თამამით და ილუზიებით. არ ვიცი, რა სახელი უნდა დავარქვა უსახელოს და შეუნობელს. სად – "პოეზიის, ფილოსოფიის თუ მეცნიერების რომელ მოსახვევშია ჩასაფრებული იდუმალება, რომელსაც უსასრულობას ვუწოდებ.

თითქოს მარცხით თავდება მეტაფიზიკის ეს ფენომენოლოგიური ძიება – ჰუსერლის კი არა, და არც ჰაიდეგერის, უფრო დერიდას სტილში ჩატარებული გამოძიება, სამხილ რომ დიეძებს მეტაფიზიკური საგნის არსებობის გასამარჯლულად, რათა მას არ მიესაჯოს არყოფნა ან არ გამოცხადდეს კანონგარეშე ვერაბალურ სუბიექტად, როგორც ეს გულუბრყალო პოზიტივისტებმა და არცთუ მიამიტმა ნეოპოზიტივისტებმა გააკეთეს.

მაგრამ, დერიდას ძიებაც არ დამთავრებულა, ის ისევ და ისევ გაგრძელებას ითხოვს, რადგან თვითმოძრავი სიტყვის დესტრუქტურიზაციას ვერ გააწერეს, ვერ მოაგნეს იმ ელემენტარულ ნანილაკს, რომელიც შემდგომ აღარ გაიყოფა და რასაც მეტაფიზიკს ატომური მარცვალი შეიძლება ეუწოდო. იქ, გონების ლოგიკური ძალებით მუნნეფიმელ სფეროში, ცნობიერების ფენომენოლოგიური მოძრაობა და ტრანსცენდენტის ჭმერეტელობითი უმრაობა ისაა გადახლაოსოთო ერთმანეთში, რომ ვერ გაარჩე სად თავდება ცნობიერი ფიზიკა და სად იწყება ზეცნობიერი მეტაფიზიკა.

ყველაფერის თავი და თავი კი ის არის, რომ არ არსებობს ელემენტარული ნანილაკი, რისგანაც შეიძლება აშენდეს ენა, როგორც ყოფიერების სახელი. უმცირესი ქმედების კვანტი, რომელიც დადგესერად აბოშერ ბეკანაკში აღარაა ნანილაკი. ის ენერგეტიკული ქმედებაა. მაგრამ რა გარანტია, რომ მიკროენერგიის ეს სინგულარობა უმცირესია და არ განიყოფა სულსა და მატერიის უფრო ფაქიზ, უფრო მცირე, უფრო შემპარავ მოქმედებებად? ამიტომ, არც ის გამოდგება მეტაფიზიკური საგნის სამენ მასალად.

პოსტ-მოდერნიზმს ახასიათებს ასეთი უიმედობა და უსაზრისობაში ყოფნა. ჭეშმარიტების მაძიებელი ფიქრი თითქოს არსაიდან მოდის და არსაით მიემართება, მაგრამ მთავარი ის გახდაები, რომ აზრი მოძრაობს, თუნდაც უმისამართოდ, უბიზნოდ. თავად მოძრაობის ფაქტი, მოუსვენრობა და გულს ცეცხლივით მოგებული ეფსპრესიის სურვილი, რაც ამ სტრიქონების ავტორს ამოძრავებს, ნიშნავს, რომ არსებობს აზროვნება, რომ ის ცოცხალი პროცესია, მისი გამომთქმელი სიტყვის პუფსაია ემბაურება მაძიებლის გულის ფეთქვას, ბედმა რომ თანამედროვე სამყაროს უსაზრისობაში ყოფნა არგუნა.

თუკი ცოცხალი ხარ, ამ არაფრისმეთქმელ უსაზრისობაშიც შეიძლება რაღაცის კითხვას არცა აქვს ლოგიკური პასუხი და ვერაგინ დაიკვეხნის მისი საიდუმლო მიხაარსის სრულ ნათელყოფაზს. კანტმა მოკრძალებით შეალო თავისთავადი საგნის კარები, მაგრამ ვერ (თუ არ) შეეხო იმას, რაც კარს მიღმა ეკვეხებოდა.

პასუხს ვერ გვაძლევს ვერც ანა-ტერეზა ტიმინერიკას ფენომენოლოგია: ადამიანის ფიზიკურ არსებობასთან შეუფარებებელი სიცოცხლის მოზღვავებული სიცარაბე, უფრო არსის ქმნადობის მოუსვენარი აღმაფრნალ, ვიდრე თავის თავში ყოფნის მეტაფიზიკური სიმშვიდე (1).

პაიდეგერი მეტაფიზიკას უკავშრებს მიერ გაგტკენილ გზას, უნდა მოძებნო საკუთარი ბილეკი, სადაც ცნობიერება მთლიანად განთავისუფლდება ნინამდებარე ცოდნისგან, საიდანაც თავიდან დაინყება სულის მოძრაობა შეუფარებელისკენ.

ამ ბილიაზე სხვა ვერავინ გაიელის, ეს ჩემი პირადი, ინტიმური ბილიკია, ჯერ გაუკვლელი, გაუკვალავი. ზესანრაფვის ბინდით მოცულ ფერდობზე სასონარკვეთამდ შეიძლება შემიპყრის. ვგრძნობ, ვერაფერს ვამბობ, ვერაფერს გამოვხატავ ყოველდღიურ ერთფეროვნებაში. ჩემს ულიმღამო ცხოვრებას კიდევ უფრო ავეერმკრთავებს უსაზრისოდ დარნენილი გონების სიჩუმე, სადაც აზრის ოდნავი გაფაარუნებაც კი სანატრელია.

მაინც ვებლაუჭები ამ სასონარკვეთას, ამ უიმედობას, სადაც არაფერი მბრძანებელობს ყველაფერზე. არაფრის გარდა სხვა მეტი არაფერი გამაჩნია. სასონარკვეთაა ჩემი ერთადერთი გზა სასოუბამდე რომ მიმიყვანს, ოღონდ, არ გამიტაცოს ამბიციამ, რომ რაღაცის მოძიება შემიძლია მოუნვდომელი მწვერვალის გზაზე. გულნრფელად უნდა ვაღიარო, რომ არაფერი ვიცი, რომ არარაობა ვარ.

ვინ მომცა უფლება, რომ ვეძიო ის რაც არ იმეებნება; რაც ჩემს უკითხავად შეიძლება გამომეცხადოს ან კი არა, ჩემზე უმეცარსა და ულიარს. გონებრნილი უძლურების ისეთ ნაპრალში ვარ, არა მგონია ამოძრომა შევძლო და თუ ამოვედი, ისევ შეიძლება ნამალოს დასაკარგაები სასონარკვეთის ზეადა, .

რაკი მეწერება და მეფიქრება ამ სულიერი უძლურების შესახებ, ეს ნიშნავს, რომ გონება არ დამბიკარგავს, მოლოდინი არ გამქრალა. არაფრის ძიების ცინი ისევ მაცოცხლებს, ისევ მაფხოზლებს, ისევ დაპირებებით მავსებს.

არაფრით ვიმსახურებ იმას, რასაც განგება მიმზადებს. მაინც ფეთქავს იმედის ნაპრწკალი, როგორც საჩუქარი გულნრფელობითვის, სინდისის სიმშინდისათვის, სიტყვის თავისუფლებისათვის. ეს საჩუქარი, მოდის, მიახლოვდება, ოღონდ იმ პირობით, რომ ბოლომდე გახსნილი ვიქნები საკუთარი თავის წინაშე, არ გადადუხვევ სპონტანური თვითგამოხატვის ბილიკიდან, ისევ და ისევ ვიქნები ის, რაც უნდა ვიყო.

ღმერთო, მომეცი ძალა, რომ ვიყო ის, რაც ვარ

მინდა ყური მივუგდო საკუთარ თავს, რა ხდება ჩემს არსებაში, როცა მეტაფიზიკის რაობას დავეიტან. არც არაფერი ხდება, მაგრამ არაფრის დუმილს გაგონება და ამოცნობა სჭირდება. სიჩუმე უნდა გაიშალოს მრავალფეროვან ფიქრებად, ფარულ ექსპრესიებად, რომ არაფრის უსაზრისობა ყველაფრის საზრისად იქცეს.

ამოუცნობის ამოცნობის ეს მისტერია წამიერია, თუმცა, შეიძლება შეჭერდეს ეს წამი, რათა ჩიტივით გაფრნილი ცხოვრების მდინარეში ერთხელ მაინც შევიდე, თვალი მინის გადავავალი დაუვიწყარ წარსულს და შევძელი მომავლის ხედვა.

საით მიედინარ, რას ვაკეთებ, უგზო უკვლოდ დავეხეტები ნანატრი მწვერვალის გარშემო. ვეცქინი, ისევ ვდგები, სად არ მიმაფრქნს ალბდნელი ოცნება. მთელისაგდ ფიქრებად ქცეული, უკვე ალარც ვარ ფიქრი, აღარ მამოძრავებს ჭეშმარიტების ნვდომის მიზანი. პოსტ-მოდერნნელი ეპოქა ახლა დროისა და სივრცის გარეთ აგრძელებს თავის ამორფულ ყოფნა-არყოფნას.

აქ უარიანია ცოტა შევისვენო და მკითხველსაც დავუთმო ცარიელი ფურცელი, რათა გამოთქვას აზრი იმის შესახებ, რის შესახებაც აზრის გამოთქმა შეუძლებელია.

ცარიელი ფურცელი

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

წარსულთან შეხვედრის განცდის ხარისხი ყველასათვის ინდივიდუალური, მაგრამ არის მასში ყველა ჩვეულებისათვის ნიშნდობლივი საერთო თვისებაც. ეს არის რწმენა იმისა, რომ ადამიანი გარკვეული მემკვიდრეობით ჯაჭვის ნეკრი და არსებობას მხოლოდ დღევანდელობით არ უნდა საზღვრავდეს. საკუთარი სამყაროსაკენ ამ ნარმოსახვით სულში იკოთხება დაუოკებელი სწრაფვა, ცხოვრების მდინარების ორონმტრრალში შთაყარნილს წარსული მარტოოდენ მკრთალი ანარეკლივით არ შემორჩეს და საკუთარი სინამდვილე განელილ ხდომილებათა აღდგენით გაამდიდროს.

ეცნობა ამ თემაზე შექმნილ მხატვრულ ნანარმოებებს და გრანმან, რა მყარად ჩამჯდარა წარსული ცხოხიერებაში, რარიგ ცხოველმყოფელია მოგონებათა ნაკადი, რადგანაც წარსულის ყოველი სურათი შენიგე დღევანდელობის პარალელურად არსებობს და მოგონებასა და ანმყოს შორის

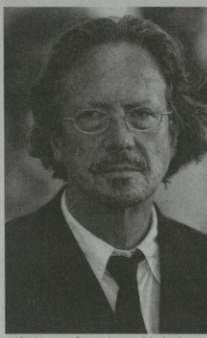

ადმრთული ზღვარიც განქარეებადი სიზმარივით იშლება. ამ ზღვარშეშლილი სიფრცის ადგილი თანამედროვეობის დედმა ფილოსოფოსმა მარტინ პაიდეგერმა ორ განზომილებას შორის მყოფობად წარმოიდგინა, ისტორიის ან პოროზონტად, სადაც ნარსულისა და ანმყოს მოსაზღვრობა მხოლოდ ძველის დასასრული და ახლის დასაწყისი როდია. რეფლექსიისა და საკუთარი ყოფიერების ღრმა განცდის საშუალებად მან „დროულობა" მიიჩნია და დროის ნინგანი განცდა ნარსულისა და ანმყოს შეშაკეთმრეტელ რგოლად დასახა, რადგანაც ბეკრნი მოგონება, რომელთაც ყამთა სრბოლა ვერ აფერმკრთალებს და მათი სადღესანო ნილი და ხვედრი ლიტერატურული პირველნყაროს ნიშუნად ქცეულა.

ასეთი ფიქრების ნაკადს აღძრავს ცნობილი ავსტრიელი მწერლის პეტერ პანდეკის მოთხრობა „უსურვილო უბედურება" (1972), ერთი იმ ნიგნთაგანი, რომლებშიც „ადამიანისადმი მიმართულმა ცნობისწადილმა ზურგი შეაქცია პოეტურ გამნაკვნის (...), [მასში] ადამიანის ცხოვრება და ბედ-იღბალი წარმოდგენილია ალალ-მართლად, შეუფერაფერალად, სადაც არც გამნაგარნა, არც ინტრიგა და არც ფანტაზია"(თ. მანნ). ამ შემოქმედებითი მანერის თაობაზე თავის ფრრზე გოეთეც წერდა: „განცდილის გამოყენება ჩემთვის მუდამ ყველაფერი იყო: არაფრისდან გამოგონება არასოდეს ყოფილა ჩემი საქმე. ყოველთვის იმ აზრისა ვიყავი, რომ საბყარო გაციალებით უფრო გენიალური, ვიდრე ჩემი გენია".

თავისი მრავალმხრივი ლიტერატურული მოღვაწეობა პ. პანდეკმ აქტიურად დაუკავშირა მ. პაიდეგერის მემკვიდრეობის შემოქმედებით გაზრნასას, რამაც თავი იჩინა გასული საუკუნის 80-ანან წლების შემდგომ შექმნილ ნანარმოებებში. მ. პაიდეგერის გახმაურებული „ეკრრე"-ს (შემობრუნება, გადატ. გარდატეხა) ანალოგიით ლიტერატურული კრიტიკა ხმამაღალ საუბრობს პ. პანდეკის ინდივიდუალურ „Kehre"-ზე. მ. პაიდეგერისათვის ეს იგივეა, რაც ფილოსოფოს შემობრუნება ადამიანისაკენ, სანყისთა წყდომა, სულიერების სილრმეებში გარკვევა; ადამიანისა და ენის ურთიერთობისა და ყოფიერებასთან აზროვნების მიმართების ახლებური გააზრება. მ. პაიდეგერი ალალიბის შეხედულებას აზრონენებია და მწერლობის იდეენტურობის თაობაზე, რომ ენობრივი აზრმდგენლობა და მეტყველება უნდა ვითარდებოდეს პოეტური სახეებისა და სიმბოლოების მეშვეობით. აქედან აზროვნების პროტოტიპად ეი მას მიაჩნია ფრიდრიხ ჰოლდერლინი, სხვა პოეტორომანტიკოსები და ნინასოკრატელთა შემოქმედება. პ. პანდეკისთვის ეს ცნება ნმინდა სამწერლო პრაქტიკის საკითხია — მრავალმხრივი ენობრივი ექსპერიმენტების შემდეგ შემობრუნება მის მიერ ცნობიერებაში შექმნილი სამყაროდან (das Bewußtseinsland) მიმეტური ხელოვნებისაკენ. თითქოს ხელახლა ცოცხლდება მასში მოდელმრივ პოეტური ენერგია, რათა „არაპოეტური", ტრიალიური ცხოვრებისეული სინამდვილე ესთეტიკურ ლირტულებად აქციოს.

„უსურვილო უბედურებას" მხოლოდ პირობითად შეიძლება ვუწოდოთ მოთხრობა, რეალური დროის პპლანი. ეს ხდება მაშინ, როდესაც ხელოვანი საკუთარ მხატვრულ-ესთეტიკურ კრედოს წარმოგვიდგენს. ისინი თანაბრად აგებენ კომპოზიციას, რადგან დედის ცხოვრების ყოველი სურათი ანმყოს პარალელურად არსებობს. სახეზეა დღევანდელობაზე წაფენილი წარსული, რომლის მიზანია მთხრობელის ნააზრევისა და განცდილის ორიგინალობით გამოხატება. ავტორი ამბობს კიდეც:

„ლიტერატურულ საქმიანობას ვეწევი ჩვეულებისამებრ, გადაქცეული მანქანად, რომელიც ოხესენებს და გამოიქექმს,... ამას გარდა, საკუთარი ინტერესები მამოძრავებს, მე ხომ თითქოს ხელახლა ვიბადები...";

„რიცა ენერ, ენერ მხოლოდ რაღაც გარდასულზე, გადატანილზე, ყოველ შემთხვევაში, იმაზე, რაც წერის ფორმ გარდასულთ და გადატანილი მგონია"; „ალბერსის ვიხსენებ, გონებაში აღვადგენ მათ, როგორც ჩემი ცხოვრების ერთ-ერთ დასრულებულ ხანას".

გარდასული დროის პერიპეტიებში პ. პანდეკ ნარმოგვიდგენს გერმანულენოვანი თხრობითი ხელოვნებისათვის ერთთ პოპულარული Ich-Erzählung-ის ფორმით (თხრობა პირველ პირში), რომელშიც კარგად ჩანს მე-20 საუკუნის ლიტერატურული ნანარმოებებისათვის დამახასიათებელი თვისებები — ასიმბრიული სტრუქტურა და პარშინისა და პროპორციის ახლებური გაგება. განსხვავებით შეთხზული, გამოგონილი ნანარმოებისაგან (ჰიკბიონიალეს Ernst Jünger) ასეთი ნანარმოებები ემყარებიან არსებულ სინამდვილეს. ამ ფორმის მოთხრობაში ძნელია გაარკვიო, ვინ არის სუბიექტი — ავტორი თუ გმირი, რადგან ნინა პლანზე ნამოიწევა თავად მთხრობელის ცნობიერება. ფაუულა ისე კარგად ნამყვან ფუნქციას, რადგან სუფეტი არათანმიმდევრულად ვითარდება; ტექსტი წარმოადგენს მოგონებათა ჯაგმს, სადაც ფედის პლანი გამოკვეთილ სუფეტურ ხაზს აყალიბებს. თუმცა ოცდაშვიდგეგრეანი ტექსტის სულ რაღაც ერთ მეოთხედზე მოთავსებული ავტორისეული რეფლექსიები მაინც თვალნათლივ გვიჩვენებენ, რა ინტენსიურობით ღრმავდება მთხრობელი საკუთარ ფსიქიკაში და როგორ ოსტატობით ახერხებს იგი ემპირიულ თხრობაში ჩაგნოს დედის ცხოვრების ეპიპანი. ამასთან დაკავშირებით გასათვალსანინებელია პირველი პირის თხრობისათვის დამახასიათებელი მომენტი — მისი სუბიექტურობა, და ეფექტით სავალდებულო შეკითხვის ნინაშე — იქმნება თუ არა მოთხრობაში სრული ობიექტურობისა და ჩაურეკვლის ატმოსფერო? ამ შეკითხვის დასმა მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია, რამდენადაც ნანარმოები ეხმიანება გასული საუკუნის ლიტერატურის თეორიაში დამკვიდრებულ ცნებას „Beherrschte Prosa". (beherrscht — თავშეკავებული, თავდაჭერილი, მოზომილი). ჩვენ ვამკოფნინებთ გამოთქმასა „მოუკერძოებელი პროზა", რადგანაც იგულისხმება მოვლენათა ნეიტრალური აღნერა, გმირისადმი გრძნობათა გამოვლენის გარეშე.

ავტორი წარსულს დღევანდელობის პრიზმაში წარმოაჩენს, რითაც მიგვანიშნებს, რომ მოგონებები არ ნიშნავს მხოლოდ საკუთარი გონების ფარგალში წრეპრნეკას. იგი საკმაოდ სცილდება მოგონებების დედაზე, კონკრეტულ ინდივიდებზე და ფართო ისტორიულ-სოციალურ პპნოს წარმოგვიდგენს. პ. პანდეკ აჭარად მიანიშნებს ფსიქოლოგიური მოტივირების გარკვეულ ეტაპზე, რამდენადაც ის კეალს ტოვებს ინდივიდის ცნობიერებაში. მთხრობელის უშუალო სინამდვილეც ამას ემყარება.

ნანარმობის პოეტიკაზე საუბრისას ზნიშენელოვანია მისი თხრობის მანერა. Ich-Erzählung ხასიათდება ობიექტური „პოეტური" ხელნერით. მასში მძლავრობს მშრალი, ნეიტრალური, აღნერითი, ე. წ. „პროტოკოლური" თხრობის სტილი, რაც ნანარმობეს მონოგრაფრობის დაღს ასვამს. ამ მთაბეჭდილებას აძლიერებს ყოველდღიური სალაპარაკო ენის გამოყენება, მარტივი კონსტრუქციების გამეორება, მოკლე, მარტივი ნინადადებების მონაცვლეობა, მეტბაფრრებისა და ექსპრესიული გამოსახველობითი ფორმების სიმცირე, რომელთა ერთობლიობა, თითქოსდა, დინამიკურობისა და პოეტური ალმაფრნის დაბალ ხარისხს განაპირობებს. თუმცა ყოველივე ამის მიმართ ავტორს თავისი შეხედულება აქვს:

„...ცოტა არ იყოს გაურკვეველია, რაც აქ გარკვეული პირონების შესახებ წერია; მაგრამ მხოლოდ ის განზზოგადებანი, რომლებიც დაფიქნით ულვაინ დედაჩემს ბეგრზე, (...) შეიძლება სხვა ვინმესაც შეეხებოდეს — ცხოვრების ცვალებადობის მშრალი გადმოცემა უეცარი დასასრულით მხოლოდ კაცნინერება იქნებოდა და სხვა არაფერი.

თუმცა ეს განზოგადებანი და ფორმულირებანი იმითაა სახიფათო, რომ ისინი დამოუკიდებლობისაკენ ბრეწენ მიდრეკილებას, ვეინნდებათ ის პიროვნება, რომლისაგანაც გამომდნარნრობენ — გამოთქმებისა და ფრაზების ჯაჭვური რეაქცია, ეითარქცა სიზმრისეული ხილვები, ლიტერატურული რატეალი, რომელშიც ინდივიდუალური ცხოვრება მხოლოდ საბაბის ფუნქციას ასრულებს.

ეს არი საფრთხე — ერთი მხრივ, ამბის მშრალი გადმოცემა, მეორე მხრივ, ეი პიროვნების უუმტკიცნეული გაგრძნა პოეტურ ფრაზებში — წერის პროცესს აფერხებს, რადგან ეგზიმრ, ყოველი ნინადადებით შეიძლება ნონასწორობა დაკარგეიო. ეს ნებისმიერ ლიტერატურულ საქმიანობას ეხება, განსაკუთრებით ამ შემთხვევაში, როცა ფაქტები ისე ჭარბადაა, რომ გამოსაგრიტელი თითქმის არაფერია.

ამიტომაც თავიდან ფაქტებიდან ამოვდიოდ და მათი გადმოცემის ფორმებს ვეძებდი. მერე შეენიშნე, რომ ფორმის ძიებას გადაყოლილი ფაქტებს ვმორჩენდი. მეც ავდექი და ფაქტების ნაცვლად მზაბზარეულ ფორმულირებებს, საკრთო-საზოგადოებრივ ენობრივ ფორდს მიემპიოდ და დედაჩემის ცხოვრებიდან იმ მოვლენათა შერჩევას მიეყოი ხელი, რომლებიც ამ ფორმულებში უკვე გათავლილნინებეული იყო, რადგან მხოლოდ მზაბზარეული, საზოგადოებრივი ენის მეშვეობით თუ მოხერხდებოდა ცხოვრების მთელი ამ არაფრისმთქმელი ფაქტებიდან ისეთების გამორჩევა, რომლებიც დღის სინათლეზე გამოსცლის იხეენტენდნენ.

ამნიგადაც, საერთოდ ქალის ბიოგრაფისთვის გამოსადეგ განზზოგადებულ ფორმულათა მარაგს ფრაზა-ფრაზა ვადარებ დედაჩემის ცხოვრებას; თანხვდენებისა და შეუსაბამობებისგან გამომდნარნრობს საკუთარივ მნერლური საქმიანობა. ოღონდ მნიშვნელოვანია ის, რომ მე მშრალ ცოტრისას არ მიგმპრავ; ფრაზებმა, თუნდაც ციტრონებულ ჯაგადნენ, რომ ისინი (...) განსაკუთრებულ ვინმეს ეხებიან — ისინი მხოლოდ მაშინ იქნებიან ჩემთვის გამოსადეგნი, თუ მათ შეგადუღნი პიროვნული, ჩემთან დაკავშირებული კერძო საბაბი მყარად და მყუფრად იქნება მოქცეული".

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ᲠᲔᲖᲘ ᲩᲮᲘᲙᲐᲕᲐᲜᲘᲚᲘ

ᲞᲝᲗᲮᲠᲝᲒᲐ ᲓᲔᲓᲐᲖᲔ

ᲐᲛᲔᲒᲠ ᲞᲐᲜᲓᲔᲙᲘᲡ ᲣᲡᲣᲠᲕᲘᲚᲝ ᲣᲑᲔᲓᲣᲠᲔᲑᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲗᲐᲠᲒᲛᲐᲜᲘ

ნაციონალური ნარაზვი

აკა მორჩილაძის obOle

▶▶ გვ-4 გვეგაღლებ.

გენდა, რომ მასთან ერთად გახდებოდა ფრანგული სკენების (რეალურისა თუ ნარმოსახულის) მონაწილე. სწორედ მაგონის ფინალურმა გამარჯნამ, ფინალურმა სცენამ აქცია აკა მორჩილაძის „obOle" გამორჩეულ ტექსტად.

ირაკლის დაბრუნება ნინაპრების სახლში (რაც იმთავითვე „მარადიული დაბრუნების" ლიტერატურულ კონცეპტთან გაბრწყინებს), საბედისწერად დაეშთხვა ომდაროის გარდაცვალებას. ყველა მიცვალებულის კრამინალი ქალთმვალის გამოჩენას ელოდა, იცოდნენ, აუცილებლად მოინდომებდა მამასთან დამშვიდობებას. მთელი რომანის მანძილზე, პაპისეული სახლის, მოგონებების გაცოცხლების, ობოლეს ზეგავლენით ირაკლი ისევ სცდება რეალურის ფარგლებსა და ნარმოსახვითში გადადის. გარკვეულ მონაკვეთებში სიზმარ/ცხადი, რეალური/იმაგინაციური ბუნებრივად ენაცვლება ერთმანეთს, მაგრამ კუთმნიცავს მაინც ფინალში აღწევს: ძველ საგვარეულო მაგიდას უკდა ქალი ფირმნიუნებე აფხეკილი მანიკურით, შავ „ეკმპრსა" და ჭილეკში, კოჭებამდე შავი კაბით, ორი თვის წინ შეღებილი თმით (ძირები რომ თეთრია, ზემოთ კი – მუქი სპილენძისფერი). „ვიდრე მარლბორო მაგონედ გადამუშავდა ტეგინში" (მორჩილაძის სიტყვებით თამაში ამ რომანშიც გამოყენებულია ხოლმე), თავად გააცნო თავი. „ბოზი და ჩასთლაი" მაგონე აღსარებას აბარებს ირაკლის, კაცი არასდროს მინახავსო, ამბობს ქალი, რომელსაც ცამეტი ნლიდან ბოზს ეძახდნენ. ისევე, როგორც ბაბუცასო, ნამოსცდება ირაკლის. უხერხულია ბაბუცასა და მაგონეს უნნიკლოების შედარება, მაგრამ ფაქტი ფაქტად რჩება. ტიხეტში გამოკერტხული კაბერის, ქლაინის გაუთავებელი შეკეთება/მონეკვის, ძალოვანებთან მოლაპარაკების უნარის მოუხდავად, მაგონე მაინც მარტოსული, ოჯახსა და სიყვარულს, სითბოს დაბატრებული ქალია, რომელსაც ნორმალური ცხოვრება ენატრება. „ჩემი ცხოვრება ფიქრმიაო", თითქოს სხვა პერსონაჟის სათქმელს ამბობს იგი. ობოლეს მსგავსად, მაგონესთანაც უნნდება მოუხელთებელი სიახლოვის შეგრძნება მთავარ პერსონაჟს, ობოლე-მაგონეს ოდენბლის თემაც გაკრთება რომანში.

მამის დასაბარებლად დაბაში შემოპარული ნაყაზაღარი ირაკლის სახლს შეიაფრებს თუ არა თავს, ბუნებრივად ნამოიჭრება სტუმრმასპინძლობის ასევე მარადიული თემა, მასპინძლის მარადიული დფიზრები – „დღეს სტუმარია ეგ ჩემი". მაგონეს დასაჭურად მოსულ ძალოვნებს სან მთავარ კითხვას უსვამს მურნიცხეტლთა მთამმავალთი: მე აქ აღარსადეს ჩამოვიდე? და მაური? და იქავე, სადაც ვიქნები, აღარ ვიფიქრო? „შენც არ ხარ მსრულელი, დოუთაკერეული ხარ," ეუბნება სამასი დოლარისოთვის სამოცი ნლის კაცის „დამაუთოვებელი" (როგორც თავად აღიარებს) ქალი მთავარ გმირს.

ნარმოსახვით, ფანტაზიით ამთავრებს ირაკლი ამბავს და მნერალიც ორმაგი ფინალის სამწყობისშია. პირველის თანამხად, ხელანეული სტუმარ-მასპინძელი, (მაგონე-ირაკლი) ბარდებიან ხელისუფფალთ– ისე, რომ ობოლე კარე ამუკერად გაისერის. მკითხველი ამ დრამატულ/პერიოკიული დასასრულის გააზრებასაც ვერ ასნრებს, რომ ახალი რეალობის ნინამე დგება– მაგონე თეძოს მეთრეკეთი ჯდება მანქანაში. ირაკლის კი ნათელი აღვიძებს.

ტრადიციულად, აქაც გვხვდება მნერლური რემარკები, მკითხველთან დიალოგი, გამინაერება – „აი, ხომ ხედავ, როგორ ავიძრები ხოლმე, გადადევი რაღაც აბუზდულ აღნერებზე, თანაც ზოგადზე და ულამაზოზე, არ ვიცი, ეგ რატომ ხდება." საკუთარი თავის განქიქება, თვითირონია მკითხველის კეთილგანწყობას იმსახურებს, ეს ხერხი დღემდე რჩება პოსტმოდერნისტთა, მათ შორის აკა მორჩილაძის, ერთ-ერთ კოზირად. ამასთან, „ობოლეშიც", ისევე როგორც მნერლის არაერი ტექსტში, არათანმიმდევრული აღნერა, თხრობით გატაცება ხმირია.

მნერალი მულტიპერსპექტიულ თხრობას იყენებს, „ობოლეშიც" ჭეშმარიტების ინდივიდალურ, სუბიექტურ კონსტრუქციას გვთავაზობს, თუმცა, სხვა რომანებისაგან განსხვავებით, აქ მეტია განზოგადება, ერიცელი და ღრმა კონტექტი. ორიენთისაინების დასანესინი აკა მორჩილაძე ჩვეული ირონიით ამბობდა, რომ მისი რომანები რეტროგრიალიზმს მიეკუთვნება, კრატკოსუბსაც უყიდადათ მორჩილაძის მიკუთვნება ჯერ კიდევ გაურკვეველი ლიტერატურული მიმდინარეობისათვის. დღეს უკვე აშკარაა, რომ მორჩილაძე პოსტმოდერნიზმის კლასიკური ავტორია. „ობმეე", ალბათ/იქნებ არ არის მნერლის საუკეთესო რომანი, მას ღირსეულ კონკურენციას სხვა ტექსტები გაუწევენ, თხრობაა ზოგან განელილია, ზოგან – ზედაპირული, მისი ტექსტის მთავარი პრობლემა სწორედ არასტაბილურობაა, ამის მიმართაც ზედაპირული დამოკიდებულება აქვს, ერთ-ერთ ინტერვიუში ნავიკითხე, ერთი ნანარმოების 60 გვერდი არ დაიბეჭდა და ვერავინ მიხვდაო (თუმც, ბეიძლება, ზემოთქმული პოსტმოდერნისტათათვის დამახასიათებელი ხუმრობაა/ეროგრესკული მონასმივა იყო). „როგორც ქართველი", სიუხეტესა და რომანის მთავარ მოთხოვნებს ბოლოდგი ვერ მიპვეება, ხშირია გაუთართავი ნინადადება, ლაფსუნი. მთელ ტექსტში არის უხეში ორთოგრაფიული შეცდომები, მაგალითად, ყველგან ნერია – „ვოლეცები", რაც დაბალი საგამმეცემლო კულტურისა და ნიგნის რედაქტორების დეფიციტის ბრალიცაა (თუ, რასაკვირველია, არამართებული ფორმა თავად პერსონაჟის მეტყველების პედალირებისათვის არაა მოხმობილი. ისიც უნდა ითქვას, რომ რომანში მნერლის ენა/რემარკები დიდად არ განსხვავდება პერსონაჟთა მეტყველებისაგან).

„obOle" მაინც არის ამ ეპოქის ერთი გამორჩეული, ნაციონალური ნარატივი. სხვა რომანებისაგან განსხვავებით, ნაკლებად გვხვდება ეპატაჟი, მოუს ელემენტები, საკბარები, ეკვლინბრისტიკა. აკა მორჩილაძის ეს რომანი ძალიან ჰგავს ამ ეპოქასა და ქვეყანას, რომელსაც ეძღვნება.

აზრობრივად ერთად სტილური პერფექციონიზმი ევროპელ პოსტმოდერნისტებს ისევე ახასიათები, როგორც კლასიკური ეპოქის მნერლებს. აქეთკენ უნდა ისნარფვოდეს ჩვენი რომანისტიკა, მნერლობა ზოგადად.

ეკატერინე ბაბალიაშვილი

მინდა მოვეფერო მის სულს

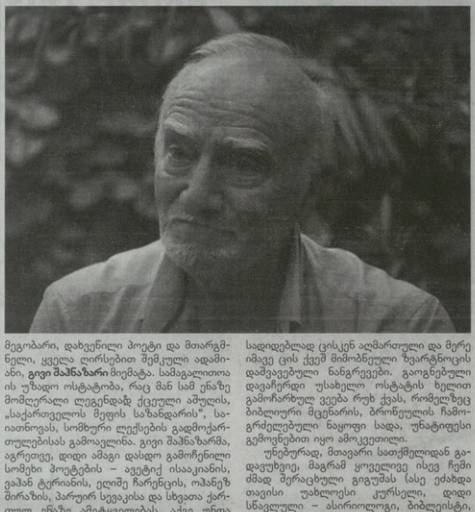

მეგობარი, დახვეწილი პოეტი და მთარგმნელი, ყველა ლირსებით შემკული ადამიანი, **გიგი მაჭანაური** მიემსახა. სამაგალითოა ის უზადო ოსტატობა, რაც მან სამ ენაზე მომღერალი ლეგენდაზე ქცეული ამუღის, „საკართველოს მეფის საზანდარის", საიათნოვას, სომხური ლექსების გადმოკერთულებისას გამოავლინა. გიგი მაჭანაური, აგრეთვე, დიდი ამაგი დასდო გამორნენილი სომეხი პოეტების – ავეტიქ ისააკიანის, ვაჰან ტერიანის, ეღიშე ჩარენცის, ოჰანეს შირაზის, პარეარ სევაკისა და სხვათა ქართულ ენაზე ამეტყველებას. აქვე უნდა ვახსენთნ მის მიერ ბრნყინვალედ თარგმნილი პუშკინის რამდენიმე ტუდეერიც.

გიგი მაჭანაური სინანულს გამოთქვამდა, რომ ძნელად გადასალახავი სირთულის გამო ვერ შეძლო ეთარგმნა მეათე საუკუნის უდიდესი სასულიერო პოეტის გრიგორ ნარეკაციის ლოცვად ამოოქმული ლექსების კრებული – „ბნუბარი საგალობელთა ნიგნი". განუზომელი ცოდნის რეს ფილოლოგს სერგეი ავერნიცევს მიაჩნდა, რომ ნარეკაციის პოეზიებში პარეარნოოლად თავსდებოდა გენია და ნმინდანი, რაც მსოფლიო კულტურაში იშვიათად მომხდარა და ასეთად იგი, უპირველეს ყოვლისა, ნეტარ ავგუსტინეს ასახელებდა.

ავერნიცევს მოაქვს გრიგორ ნარეკაცის მონამებრივი ცხოვრების გადმოცემებში შეფონახული ცნობები. შვიდი წელი საკონლის მნყემსად მდგარა და ბუნებრივ სათნოსა, შოლტი ერთხელაც არ გადაუკრავს რომელიმე პირუტყვისათვის. მისი მასნავლებელი ყოფილა ნარეკაის მოსაგრის მოძღვარი, ნმინდა კაცი ანანია, თავადაც პოეტი და შეგრძნი შესაფერისად აღუზრდია, დაუკვალიანებია. ნიგნის საფიდებლად ცისკენ აღმპრალული და მერე იმავე ცის ქვეშ მიმობნეული ზვარტნოცის დამკვიდებული ნანგრევები. გაოგნებული დაგაჩერდი ეს ფასეული ოსტატის ხელით გამოჩარხული ვეებრ რუხ ქვას, რომელზეც ბიბლიური მცენარის, ბრნყინვალის ჩამოგრძელებული ნაყოფი სადა, უნაატიფესი გემოვნებით იყო ამოკვეთილი.

უხებურად, მთავარი სათქმელიდან გადავუხვიე, მაგრამ ყოველივე ისეგ ჩემი ძმად მერაკეხული გიგუშას (ასე ეძახდა თავისი უახლოესი კურსელი, დიდი სნავლული – ასირიოლოგი, ბიბლიესტი, ფოლკლორისტი, მთარგმნელი, პარშნა გარდაცვალული ზურან კიკნაძე) სულთან არის გადაწნული და, ამდენად, მეპატიება.

ეიგი, მარტოდ დარჩენილს, ბეეჭედურ მოეენაგრება, გოგგბამვილის ჩასაბეევთან, მისი ბინისსეეედან სართულის ამბამად გამოცარიელებულ მყუდრო ოთახში ჯდომა და „თითთ შუმა ღეენის" დაალეგა („ბუშაში" იგი ბოთლს გულისხმობდა), მოუბეზრებელი საუბარი ლექსზე, პოეზიაზე.

ბოლოს ამასაც ეიტყვი: ქართულსომხურ უმჭიდროეს ლიტერატურულ ურთიერთობებს არავინ ჩყოლია ისეთი ერთგული, თავდადებული ქომაგი და მსახური, როგორიც გიგი მაჭანაური გახლდათ. ამას, უფრო მკაფიოდ, მომავალი გამოჩენს. უამრავი რამის გახსენება შეეძელო ამ ნნებიდან, რაც მის სიახლოვეს გამატარებია, მაგრამ მცირე გამოსათხოვარი ამ სიამთა და ტკივილთა მოსაგონარ ამბებს ვერ დაატეეედა.

სხეა არაფერი ძალმიძს და მინდა მთელი ორსეთის მოვეფერო უსამტატკენი, ულალატო კაცის მარადისობაში გაფრენილ სულს და სამუდამო ნათელში დამკვიდრება ვუსურვო!

მთავარი რედაქტორი **ივანე ამირანაშვილი**
მთავარი რედაქტორის მოადგილე **ელისაბედ ბეგბეველი**
ფინანსური მენეჯერი **ალექსანდრ ფალავანდიშვილი**
კომპიუტერული უზრუნველყოფა: **ბელა გელელესიანი, მზია ბარგალაძე**
დიზაინერ-დამკაბადონებელი. გაფრცელების სამსახური **ეროლ ფეფანი**

„ლიტერატურული საქართველოს"
სალაბაო ანგარიშის ნომერი:
საქართველოს ბანკი,
GE43BG0000000161665862

ფასი 2 ლარი

დაბეჭდილია ჟურნალ „**ალარის**" სტამბაში
მისამართი:
თბილისი, თევდორე მღვდლის ქ. 9

ISSN 2720-8540
9 772720 854003 >

ზანდუკელის # 1; ტელ.: 293 69 77 E-Mail: litsaqartvelo@yahoo.com